

LIBER SECUNDVS
DE
PRIMO DECALOGI
PRAECEPTO.

Divisio totius libri: ac primi praecepti Decalogi expositio.

PRIMVM Decalogi praeceptum non est, ut vulgo circumfertur, de diligendo Deo. Quippe precepta dilectionis Dei & proximi non sunt ex decem Decalogi praeceptis, sed in omnibus clauduntur tanquam prima principia, ad quæ omnia reducuntur. Ut docent D. Thom. 2.2. q.44. art. 1. ad 3. & 1.2. q.100. art. 4. ad 1. Caietan. 2.2. q. 64. a. 8. Nauar. summa. c. 11. n. 5. Nec hoc primum praeceptum est de fide habenda. Præceptum enim fidei præceptis Decalogi presupponitur. Cum accidentem ad Deum oporteat credere; ad Hebreos 11. Et ita docent D. Thom. d. solut. ad 1. Nauarr. d. n. 5. Quare hoc præceptum est de summo cultu Deo exhibendo: qui ad religionis virtutem pertinet. Ut tradunt ibi Nauarr. n. 5. Azor lib. 8. institut. moral. c. 1. q. 1. Et consat ex forma, qua hoc præceptum traditur Exodi 20. Ego sum Deus tuus; non habebis alios Deos coram me. Cui cultus directe contrariatur superstitione dans creature honoré Deo debitum: vel Deo cultum indebito modo. Ut tradit D. Thom. 2.2. q. 92. a. 1. Quia tamen tribus virtutibus Theologicis, nempe fide, spe & charitate Deum colimus; ad hoc præceptum reducuntur, que ad has tres virtutes spectant. Ut bene tradit Azor eodem c. 1. q. 2. Et ideo in hoc secundo libro hunc ordinem seruabo. Primo tractabo de præcepto fidei, eiusque mysteria explicitè credendi ac sciendi, tñm cum doctrina Christiana, & confessionis externa fidei, & eius professionis ab aliquibus publicè faciendo: & non disputatione de fide. Et de virtute contrario, nempe, heresi, cuiusque excommunicatione, absolutione, ac ceteris eius penit: ac de blasphemia. Secundo de præcepto spei, ac eius contraria, nempe, desperatione, presumptione, ac tentatione Dei. Tertio de charitatis Dei præcepto. Et de schismate, quod charitati aduersatur. Tandem de superstitutionibus.

C A P V T I .

De præcepto actus interni fidei diuinæ.

S U M M A R I V M .

An si præceptum de actu interno fidei: & qua præcepta ad hoc spectant? num. 1.
Quando obligat præceptum fidei. Referunt quasdam sententias. n. 2.
Explicant ut tempora quinque id præceptum obligant. n. 3.
An tenetur infideli quemque docens illas fidem audire, ac statim res fides quas docentur, credere. n. 4.
Quando censetur illa fides sufficiens proposita, ut tenetur credere. Referuntur Authorum sententias. n. 5.
Explicatur sententia Authorum. n. 6.
An eadem fides sufficiens præceptum quod omnes? n. 7.
An baptizatus & narratus ab infante inter hereticos, vel infideles, tenetur fides ac illa fides proponitur, credere: vel quando censetur ea fides sufficiens proponi? n. 8.

VM ad fidem tria præcepta educantur, nempe, præceptum credendi, sciendi res fidei, & illas exterius confidendi: (ut bene tradit Azor 1. lib. 8. institut. moral. c. 7. q. 1.) in hoc capite et ferme de credendi præcepto. Inter quenbus autem de alijs præceptis ad fidem speculantibus tertio erit. Constat autem apud omnes esse præceptum de actu fidei supernaturali, scilicet D. Thom. 2.2. q. 16. a. 1. Quia credere fidei supernaturali est medium necessarium ad continentiam salutem spiritualem. Ut constat ex Trident. fess. 6. c. 6. vbi tanquam dispositio necessaria ad iustificationem ponitur ips. Quatenus sine fide esse nequit. Idem constat ex illo ad Hebr. 11. Accidentem ad Deum oportet credere. Vbi verbum, oportet, neceilatatem importat.

bitandi rationem, tenentur statim credere: sicut alii, qui denou conueruntur. Cum eadem omnino sit ratio. At in præxiu[m] contingit hos pueros esse in morte: cum de re nulla minus cogint, quam de contradicendo, vel non credendo. Athene poterit, ut non eliciam auctum fidei divine: quia sepe non proponunt illis haec mysteria, ut dicta à Deo. At nisi sic ratio virgines iuadens in his pueris negligenter grauen fuisse, excusat ignorantia inuincibilis. Secundum tempus, quo obligat hoc fidei præceptum, est, quando quis grauen aliquam contra fidem tentatio[n]em patitur. Tunc enim tempus est refutandi contraria fidei actibus, ac in fide munendi. Sic Valentia ibidem. Azor 1.1. 8. institut. moral. c. 7. q. 6. Petrus de Ledesma 2.10. Summe, trad. 1.6. 8. 4. vbi bene animaduertit hoc non deferrit illi, quicquid pulorum conscientia stimulis agitantur. Quia iij in hinc firmi sunt, ac scrupulorum anxietas cogit eos existimare sibi in fide infirmos, eiusve amittendam perducere. Quando autem periculum esset succumbentiatione in aliis materiis, cui non nisi per licetum fidei auctum obviari commode posset, obligari præceptum hoc, non quidem per le, & ex vi huius præcepti, sed per accidentis ratione præcepti vincendi tentationem occurrentem, vt si sit contra calamitem, ratione præcepti castigari. Quam ob rem non elicere tunc auctum fidei minime erit speciale peccatum, nec exprimendum in confessione. Sed idem peccatum erit, quod committitur succambendo tentationi. Quare sat erit hoc confiteri: sicut contingenter, si quodvis aliud medium tunc necessarium ad refutandum emittatur. Et sic docet in similitudine de præcepto speci, Valentia 2.2. disp. 1.9. 2. punto 1. vers. Dicam igitur. Tertium tempus est, in mortis articulo. Tunc enim tenetur quis hoc præcepto elicer auctum fidei, quo se aduersus demonis tentationes muniat, & coniugant cum Deo perhuius virtutis auctum, que prima est, & quasi reliquum omnium fundatum. Sic Valentia 2.2. disp. 1.9. 2. punto 5. q. 2. Ceterum hoc non placet, ut ipse quod nulla ratione aut texture probatur. Et ideo ex hac sola articuli mortis ratione non teneretur ad fidem auctum quicquid eliceret: nisi concurredent circumstantiae, que tunc obligarent. Ut graves fidei tentationes. Quartum tempus est, item singulis annis. Sic Petrus de Ledesma 2.8. concl. 4. Dicitur, quod Ecclesia Spiritu sancto ducta tempus viii anni præceptis confessionis & coniunctionis diuinis, quibus Christus tempus non determinavit, prefixit. Vnde inferat peccatum, leraliter, qui viii anni spatio non eliceret fidei auctum. Sed nec hoc tempus placet. Non enim ex voluntate Ecclesiæ, qui illis Sacramentis recipiendis tempus anni preficit, colligitur præceptum a iuri diuinis affirmativa obligare fidei in anno. Quippe hoc obligatio non est ex Ecclesiastico præcepto nullibi enim reperitur. Nec etiam ex diuino. Quia nullus dicit seculo Ecclesiastico præcepto obligare ius diuinum ad confiteendum & communicandum semel in anno. Quintum tempus est, quando tenetur quicquid exterius facere, quod neque commode præstare sine interno fidei actu. Vt tunc tenetur tunc ipsam fidem exterius confiteri. Sic Valentia codem p. 5. q. 2. qui bene ait tunc non obligare hoc præceptum per le, sed per accidentis ratione præcepti adiuncti. Vnde infero vniuersum admitti peccatum non elicendo tunc auctum fidei, nimis, contra illud præceptum adiunctum, quod impliuit non est. Vt in simili dixi in secundo huius obligationis tempore. Ultimum tempus est, quando tenetur quis gratianam amissam recuperare. Tunc enim auctor fidei internæ explicavit, vel implicitum tenetur habere. Quippe actus penitentie ad diuinam gratiam recuperandam necessarius, est coniungens cum actu spei, quo peccator venient sperat. At spes non est sine fide. Sic Azor lib. 8. institut. moral. c. 27. q. 8. vbi addit semel gratia recuperata non amplius hoc fidei præceptum obligare, dum canon amittit. Quare videtur negare tempora huius obligationis affigata. Sed ipsen se explicavit eodem lib. 8. c. 7. q. 6. dicens amplius non obligare, ut remedium necessarium ad iustificationem. At bene ait obligare, ut est actus virtutis

Liber secundus, Caput primum.

theologica. Hoc tamen obligatio actus fidei tunc eligi, non est per le, & ex vi huius præcepti, sed per accidens, ratione præcepti gratia recuperanda tunc occurrit. Quare omisso auctus credendum est distinctum peccatum a culpa non recuperanda gratia. Ut in simili diximus in secundo huius obligationis tempore. Et in simili agentes præcepto speci docent Bailes 2.2. q. 22. art. 1. dub. 2. concl. 3. Petrus de Ledesma 2.10. Summe, trad. 1.6. 4. concl. 4. Quare non approbo, quod dicitur Bailes concl. 1. nempe, ut duplex peccatum, alterum contra fidei præceptum, alterum contra conversionis ad Deum præceptum, si non clara quicquam fidei actum, quoties ad Deum converti tenetur. Sed hoc (inquam) non approbo. Quia tunc non obligat per se præceptum fidei, sed ratione alterius implendi, ad quod est medium necessarium.

Sed difficultas circa primum huius obligationis temporis endonda reficit, quando dicatur fides sufficiens termini fidei proposta, ut peccato infidelitatis obnoxia sit credendum. Et quidem constat non confitit ad fidem libi promulgaram audire, tenetrum credere. Nec enim prudenter est latere auditus fidem habere: & maximè in speciebus ad exterum fatum immo id temerarium est, nisi audiens norit id à fide digno afferi. Ut optimè docet Caietan. 2.2. q. 1. 4. vers. Dicendū est igitur. At infidelis ignorantia, qualis ob illam nouam doctrinam proponens. Et confirmatur ex doctrina D. Thomae eo a. 4. ad 2. dicens ea que sunt fidei, sicut in se non possint esse vita, videri tamen in ratione creditibus ab eo qui credit: & subdit hanc. Non enim credere, nisi videtur ea credenda esse, vel proper signorum evidentiā, vel proper aliud bausmodi. Et a. 5. ad 1. art. id est D. Thom. infideles ignorantiam inuincibilem rerum fidem habere. Quod nec videant, ne sciant eao ipso, vvel sic eae fidei credibilia norint. Rursus quia eodem modo proposita fallax est non tenetur infidelis fidem habere: ergo ne vere fidei. Quia ex modo propositionis non potest infidelis vita sit vera diuina. Quare Christus Ioan. 15. de peccato infidelitatis Iudeorum loquens dixit, Si signaveris fidei, que nemo alias fecit, peccatum non haberes. Atque docent Victoria relata priori de Indis, n. 34. Vasquez 2.2. q. 7. 6. a. 2. disp. 12. c. 5. initio. Azor eo li. 8. institut. moral. c. 7. q. 6. Toledo 1.4. sum. 1.2. n. 2. Bailes 2.2. q. 10. 4. dub. 3. concl. 2. & ibi Aragon 4. vers. Sed dubitabat aliquis. Petrus de Ledesma 2.10. sum. trad. 1.6. 5. concl. 4. Qui bene ibi conclusi, cum Bailes conclusi, docet, non tenetur infideles præberi auditum culti, sed dicentes velle se veram fidem eos docere. Quod lumen naturale, quo solo illi ducentur, non dictat in re tam gravi quamlibet audiendum: pari enim ratione tenentur hæretici modis dicentes audire. Vnde quod aiunt Victoria n. 35. & Aragon proxime allegati, nempe, teneri infideles sub mortali audire Christianos volentes pacificè cum illis de verare ligione tractare, intelligo tunc tantum esse verum, quando exemplo studiose vita, aut signis rationibus vel constituuntur dubij de religionis falsitate, quam profitentur. Dun enim mihi videtur, quod saltem constitutus faciat in sua facta, laborant ignorantia inuincibili, & sic à culpa vere fidei non audiendae excusantur.

At adhuc explicandum restat, quando dicatur fides sufficiens infidelibus proposta, ut non temere & imprudenter, sed prudenter credant, ac proinde non credendo peccant. Bailes dito dub. 3. concl. 3. & Petrus de Ledesma dicit. c. 5. concl. 5. & 6. dicunt non sufficere, ut illis propounderit Euangelium, tanquam credibile: bene tamen sat esse, si proponatur tanquam magis credibile, et si sua facta credibilia quoque illis videatur. Ducentur, quia lumen naturale non dictat quodcumque credibile esse amplectendum: cum contrarium possit, quæ credibile esse. At in re tantum momentu dicitur necesse quod credibilis apparet amplectendum, id est in aliis materiis dicitur sat esse, aut plecti minus probabilem partem.

Cateretur obsecrando non placet ita generaliter dictum. Quippe dum infidelibus libi persuasum habet suam factam esse probabilem, quamvis contraria sit probabilior, teneretur inique in articulo mortis constitutus veram fidem, quam

probabiliorum iudicat, amplecti & vrpote qui in eo articulo est constitutus, in quo de extrema salute agitur; ac proinde partem, quam tuorem & probabiliorum iudicat, amplecti tenetur. At extra eum articulū non tenetur. Quod adhuc prudenter exsuffit se posse in suafecta perleuare: tempūq; rei melius examinanda superfit. Adeo, mysteria fidei tam sublimis esse, ac Christianis mores adeocantis & sanguinis legibus repugnare, vt non quaevis major probabilitas sufficiens repueret ad inducendam credendi obligationem. Tandem, qui D. Thomas n. 4. allegatus petuit, vt quis credere teneatur, videt res quae proponuntur credibiles esse. At dum contrariae representantur ut credibile, non est evidenter credibilitatis alterius partis. Quare tunc censēo res fidei non sufficiens infidelibus proponi, vt ipsi præceptio diuinu ad credendum altrigantur, & non credentibus imputetur culpa infidelitas, quando ita fides rationibus, vita sanctitate, contrariorum errorum confutatione, signis aliquibus confirmatur, vt prudenter ratio ipsa incipiat præscribere res fidei auditus esse credendas, & contrariantēs eā falso. Ducor, quia tunc infideles vident res fidei esse credendas. Quod ad huiusmodi obligationem ex doctrina D. Thome peti dimicimus. 4. Deinde quia hoc videntur petere antores de hac re tractantes, quis inuenire potui. Nam Victoria relect. priori de Indis n. 37. & Aragon n. 4. allegatus, dicunt tunc fidem sufficienter proponi, quando rationibus probabilitibus, & vita honesta dialesque secundum naturę ius, quæ magnum ad confitandam veritatem argumentum est, fides confirmatur, & hoc non feme & perfundit, sed diltenter & studiose. Et Vasques. ed. n. 4. allegatus, ut hoc contingere, quando res fidei infidelibus confirmantur confutatione errorum, vita sanctitate, & bonis rationibus, quæ ipsi sufficiens sunt, vt credant. Et Azor tom. 1. lib. 8. inst. moral. c. 7. q. 6. dicit hoc euenire, cum primum prudentia & ratio ipsa præscribere incipit res fidei creditu dignas esse. Ut quando tanquam admodum credibilis, miraculis, testimonis, exemplis, signis, rationibus, & coniecturis, non paucis confirmatae proponuntur. Ex quibus omnibus colligo regulam certioriem in hac re non posse preferri, quād dum lumen naturale prudenter ex sibi propositis iudicare debet res fidei conformes ratione esse, ac credendas, contrariaque lectione ratione deuare. Adole saltē haec insuetudo prudens dubium, vt teneatur infidelis iudicare veritatem orationibus lucem à Deo petendo, ne sit deinceps ignoranta culpabilis.

7 Hinc deducitur, non eandem fidei propositionem sufficere quad omnes. Quia sic eadem rationes alicui intellectui reddunt rem aliquam probabilem, qua respectu alterius non sufficiencia respectu rei credibilis continet. Quod egregie docuit Catech. 2. q. 1. a. 4. ver. *Dicendum est* igitur: & reddit han rationem. Quia quando audiens reputat dicente esse fide dignum, est illi evidens esse credibile, & properteatflare posse, vixi & idem dicunt videatur ab uno, vt credibile, ab alio autem non. Ex eo enim, quod hęc evidencia non conuenient credibili ex parte rei temporis, sed quandoque ex parte nostri, idēo air variati in diversis, & exigunt aliquam conditionem obiecti in ordinatio ad nos.

8 Secundō deducitur, idem quod diximus de infidelibus quatuor numeris præcedentibus, dicendum esse de baptizatis, nutritis tamen ab infantia inter infideles vel hereticos. Hi enim non tenentur statim credere, nec hereticis reperitabuntur, donec fidei sufficiens propositum modo expoito, respuit. Ratio est, quia cum sola fides in baptismō infusa ab ipso aliqua exterius docens voce, non faris sit ad credendum: ignorantia excubantur a pertinacia ad hereticum, donec fidei sufficiens fidei propositum negent. Ut de his infantibus inter infideles nutritis docuit opimius Castro lib. 1. de ista heret. punit. a. 8. dub. 2. Similiter de cathol. inst. iii. 31. n. 7. Aragon 2. 2. q. 11. a. 2. dub. 2. Et quoniam ipsi non loquuntur de baptismō inter hereticos nutritis, eadem est ratio. Quia à concionatoribus, magistris & iis quorum cura lublant, heretici do-

centur, & si quid de Catholica fide, vt̄ veris Christianis traditur, audiunt, id non est, nisi intellectum fidei eiusmodi blasphemando, irridendo, ac fortiter impugnando. At que proinde tam alieni à vera fide agnoscenda sunt, tanquam illius ignorantia laborant, ac nutriti inter infideles. Indigent ergo hi omnes simili fidei propositione, ac vero infideles, vt̄ heretici ac infidelitatis errores, quos ab infantia imbibentes, & edociti sunt, deponeantur, veram amplectendo fidem. Atque ad hoc conducit, quod tradit Valentia 2. 2. disp. 1. q. 2. punit. 3. initio. Azor to. 1. lib. 8. inst. mor. 6. 6. fine. Vnde bene intenti ibi eum explicite aliquid credere, qui afflentur alicui rei fidei dicta, vel quam cogitatione concepit: implicite autem qui credit aliquid generaliter, & subiude multa alia quæ in eo continentur.

3 Prima conclusio sit. Omnibus rationis vñum habentibus, quounque tempore, ad gratiam & gloriam consequenda, fidei necessitate medijs, i.e. finis necessariorum credere explicite aliquod supernaturale fidei obiecta. Quare nunquam latius fuit actus fidei supernaturalis ex parte solius principij, vrpote procedens ex speciali Dei auxilio: nec supernaturalis ex parte modi, i.e. operationis credendi, scilicet, diuinae revelationis invenientes. Sed tempi fidei necessariis actus supernaturalis fidei ex parte obiecti. Hec est contra hereticos quoddam, & nonnullos catholicos.

Et cam tenent communiter Theolog. disp. 25. *Sotus* 4. disp. 1. q. 2. a. 3. *Canis de Sacramentis*, in genere p. 2. q. 2. 2. *concl. 1.* vbi afflent oppositum sententiam, illi ceterouane, & forte hereticam. Quod idem afflent Bñez 2. 2. q. 2. a. 8. *dub. 1. concl. 1.* Et latissime probat ex Scriptura, Concilii, Sanctis auctoribus, ad oppositum respondet Valentia 2. 2. disp. 1. q. 2. 2. *punit. 2.* Et ratio D. Thome 2. 2. q. 2. a. 3. est, quia quoties natura aliquam inferiori superiori subordinatur, à qua suam perfectionem consequitur, non solo proprio motu contenta est, sed etiam motu à superiori natura participato gaudet. Sic aqua præter motum naturalem ad centrum, ex motione lunæ fluit, ac refluit. Cum ergo homo in ordine ad finis ad oppositum supernaturale, subiicitur Deo, oportet præter naturales libi operationes habere quādam supernaturalem, quā Deo ad talem finem afferendum dirigatur. Cum autem in directione hac se habeat homo initia discipuli Deum supernaturale docentes audientis: ac omnē discipulū prius oporteat credere, recte Ita *Canis de Sacramentis*, in genere p. 2. *concl. 1.* Bñez 2. 2. q. 2. 8. *dub. 1. p. 1.* Sed non nostram conclusionem vident exp̄f̄tenere D. Thom. 3. d. 25. q. 2. a. 2. *questiōne 2.* & ibi Gabr. q. vni. 4. a. 2. *concl. 1.* Et cam tenent Molina 1. p. q. 1. a. 1. *disp. 2.* Et latissime cam defendens Valentia 2. 2. disp. 1. q. 2. 2. *punit. 4. statim in principio*, & pag. 212. 2. ver. Tertius vero afflent. Et ratio est, quia cum tota lex Euangelica Christo fundata sit 1. ad Corin. 3. omniūque hominum salus in Christi gloriam ordinatur, in eaque predicanda ab inicio nascientis Ecclesiæ elaboratum sit, vt in re summi momenti ad nostram salutem, consentaneum valde rationem fit, ne Deus salutem hominibus alter concederet, nisi media exp̄f̄ta in Christum fide. Quippe si eam sola præcepti necessitate defiderat affirmans, dicendum erit non magis necessariam esse, quam cognitionem præcepti non furandi.

4 Secunda conclusio, Baptizati in infancia nequeant adulti facti abiq; supernaturali fidei actu gloriam adipisci. Er ita docent D. Tho. 3. disp. 25. q. 2. a. 1. *questiōne 1.* & ibi Durand. q. 1. m. 6. & 7. Gabr. q. vni. 4. a. 2. *concl. 1.* Et ratio est, quod adulti nequeant ob fola Christi merita gloriam consequi, sed propriis quoque meritis indigent. At principiū omnis meriti est actus fidei supernaturalis. Quare si puer statim ac ad annos dilectionis perueniret, mortuus, ad diuinam prouidentiam pertinet, vel ut interius illo sureretur, vel ab aliquo ita illi mysteria fidei proponantur, & credere possit.

5 Tertia conclusio. Omnis semper fuit necessitate medijs, seu finis, necessariam credere explicitè Deum esse, & remuneratorem & auctorem donorum supernaturalium. Atque ita fides est, vt auctoris supernaturalis requiri. Constat ex illo Pauli ad Hebr. 11. *Credere enim oportet accedentes ad Deum*, quia est, & invenientius se remunerat. Quæ verba Dei notitiam ad salutem postulant. Hęc autem veritati nequit solum circa Deum, vt auctorem naturæ. Quippe cum notitia fidei dirigit hominem ad supernaturalem finem, non sat est fola cognitio Dei, vt naturali seminatur, vt quis tenderet in suum finem. Evidēto har. c. docent Medina lib. 4. de rebus in Deum fide, c. 8. ad fin. Valentia 2. 2. disp. 1. q. 2. punit. 3. *concl.*

6 Quarta conclusio. Post Adami lapsum semper fuit necessaria necessitate medijs, seu finis, ad primam & ultimam salutem, id est, ad gratiam & gloriam consequendam, fides saltem implicita Christi tanquam mediatoris & redemptoris, cuius meritis hec afferenda erant. Probatur, quia in multis Scriptura locis, vt ad Rom. 3. 4. & 5. ad Galat. 2. & 3. & 1. ad Corin. 10. fides in Christum omnibus tanquam ad salutem necessaria commendatur. Et Actuum 4. nullum aliud nomen sub celo datum hominibus, in quo operat seculis saluus fieri, præter Christi nomen dicitur. Erratio est, quia omni tempore debuerint omnes aliquo modo credere id, per quod beatitudinem confecuti erant: scilicet autem incarnationis mysterium. Hanc docent omnes 3. d. 25. & specialiter latē probans Valentia 2. 2. disp. 1. q. 2. *punit. 4. statim in principio*, & pag. 216. ver. tam probatur.

7 Quinta conclusio. Ante aduentum Christi, & post eius

aduentum, ante sufficientem Euangelij promulgationem, sufficientis sicut fides Christi implicita ad gratiam & gloriam adipiscenda. Hanc fatentur omnes quād tempus ante Christi aduentum, ut post eius aduentum, ante Euangelium promulgatum diffident aliqui. Ut potest videri in Valentia d. p. 1. paulo post prīm. vbi hanc partem aliis relatis latissime probat. Et to. 317. ver. Sed in promptu, at hanc implicitam Christi fidem in aliquo supernaturali actu debet inveni, & implice redemptorem & liberatorem, tametsi nescient illi explicite, & in specie eum futurum Deum & hominem.

Sexta conclusio. Post sufficientem Euangelij promulgationem necessaria est necessitate medijs, seu finis ad utramque salutem, id est, ram ut homo in gratia constituantur, quam ut gloriam afferuant, fides explicita in Christum. Hec est contra aliquos dicentes ad neutram salutem esse necessariam. Hisunt Ricard. 3. d. 25. a. 3. q. 1. *Sotus* li. 2. *denaturia & gratia*, c. 11. & 12. & 4. 5. q. vni. 4. 2. *dubio vlt. Vega lib. 6. in Trident. c. 17. & 20.* Et contra alios dicentes esse hanc necessariam ad ultimam salutem, sed non ad primam. Hisunt *Canis de Sacramentis*, in genere p. 2. *concl. 1.* Bñez 2. 2. q. 2. 8. *dub. 1. p. 1.* Sed non nostram conclusionem vident exp̄f̄tenere D. Thom. 3. d. 25. q. 2. a. 2. *questiōne 2.* & ibi Gabr. q. vni. 4. a. 2. *concl. 1.* Et ratio est. D. Thom. 1. p. q. 1. a. 1. *disp. 2.* Et latissime cam defendens Valentia 2. 2. disp. 1. q. 2. 2. *punit. 4. statim in principio*, & pag. 212. 2. ver. Tertius vero afflent. Et ratio est, quia cum tota lex Euangelica Christo fundata sit 1. ad Corin. 3. omniūque hominum salus in Christi gloriam ordinatur, in eaque predicanda ab inicio nascientis Ecclesiæ elaboratum sit, vt in re summi momenti ad nostram salutem, consentaneum valde rationem fit, ne Deus salutem hominibus alter concederet, nisi media exp̄f̄ta in Christum fide. Quippe si eam sola præcepti necessitate defiderat affirmans, dicendum erit non magis necessariam esse, quam cognitionem præcepti non furandi.

Hęc autem fides explicita in Christum qualis debet esse, que ad utramque salutem necessaria est, apud Doctoribus explicatur. Quia etiam multi dicant (vt ea sequi. videtur) tenet omnes fideles ad expressam cognitionem mysteriorum Christi, que in Ecclesia celebrantur non tam explicant, an ea sit necessaria necessitate medijs, an folius præcepti: & valde rigidum esset afferere esse necessariam necessitate medijs. Et idem placet, quod ait Bñez 2. 2. q. 2. 8. *dub. ultimum. concl. 3.* nempe, hanc fidem explicitam debere esse de Christi morte & resurrectione. Quod perhaec nostra salus & redemptio consummetur. Ad Romanos 4. *Tradit enim propera delicia nostra*, resurrexit propera iustificationem nostram. Nec sicut quoque debet explicitè credi Christum esse Dei filium, verum Deum, verumque hominem, auctoriū humani generis redemptorem. *Vt* patimur autem Valentia 2. 2. disp. 1. q. 2. *punit. 4. int.* Quia hoc est totius nostrae salutis fundamentum, & præcipuum, quod in incarnatione mysterio repertur.

Vlma conclusio. Fides mysterij sanctissimæ Trinitatis 10 eodem modo est necessaria necessitate medijs, seu finis, quo fides Christi non est, nec sufficientem Euangelij promulgationem implicita: nūc autem explicita, tam ad gratiam, quam ad gloriam afferenda. Et ita D. Thom. 2. 2. q. 2. 8. eodem pacto loquitur de necessitate fidei explicitè credi Christum esse Dei filium, verum Deum, verumque hominem, auctoriū humani generis redemptorem. *Vt* patimur autem Valentia 2. 2. disp. 1. q. 2. *punit. 4. int.* Quia hoc est totius nostrae salutis fundamentum, & præcipuum, quod in incarnatione mysterio repertur.

Quia autem distinctione hęc cognoscenda sunt, dicens cap. seq. a. 16.

CAPUT III.

Quæ sit necessarium necessitate præcepti explicite credere, ac scire ex fidei mysteriis, ac reliquis ad doctrinam Christianam pectantibus.

SUMMARIUM.

Quod fideles tenentur explicite credere, tenentur queque inquirere & addiscere, n. 1.
Quid intentus explicite credere & scire, q[uia] quibus incumbit placitum docere, & an cum hi in docerint, tenentur plebi ea omnia explicite credere, n. 2.
Quid religio explicite credere tenentur Referuntur varia sententias, n. 3.4.5.
Explicatio sententia Authoris, n. 6.
An tenentur necessitate præcepti explicite credere remissionem peccatorum, carnis & reuelacionem, & Sanctorum communionem, n. 7.
An tenentur explicite credere Ecclesiastam Catholicam, & qualiter, & an omnes id facant, n. 8.
Qualiter tenentur omnes mysterium Eucharistie scire, ac reliqua Sacra menta, n. 9.
Quid de præcepto Decalogi, Ecclesiæ, oratione Dominica, & misericordia operis, n. 10.
Quid de legibus ad cuius ipsius statum pertinetibus, n. 11.
Quia etate præceptum has scientias, n. 12.
An hoc obligatio sit ex ore domini, n. 13.
An sit iub mortal, & etiam scire signare, n. 14.
An possit prelator compellere fiducios, ut doctrinam Christianam ad dicant, & parochos, ut eam docent, n. 15.
Explicatio modus, qui hac sententia fit, & an membrorum scire sit opus, aut sufficiat, Latine, n. 16.
Quid ad articulos substantiam pertinent, quos explicite credere tenentur universi, n. 17.
Quid de ita radibus, ut articulus substantiam capere negantur, n. 18.
An si præceptum humanorum memoriter addicendi orationem Dominicam, Angelicam, Symbolum, ac fatus si Latinæ addiceret, n. 19.
An inter fideli innocenti horum mysteriorum ignorari, n. 20.
An confessor tenetur doctrinam interrogare, & ignoramus non absoluere, & inflammat, n. 21.
Explicatio quæ confessorum circa doctrinam rusticis docere debet, n. 22.
Qualiter in articulo mortis si debet habere cum ignorantibus doctrinam, quæ fidei mysteria, n. 23.
Qualiter infra dictum necessaria sit pro adulis baptizandis, etiam valde ratiōne, & in articulo mortis confirmatis, n. 24.

PRAEMITTENDVM est, id quod fideles tenentur explicite credere, teneri quoque inquirere, & addiscere, ut vel sic faciant. Ut optimè docet *Valentia* 2. 2. *diss.* 1. *qu. 1.* *punct. 3.* *fine.* Et ita *Azor* 10. 1. 8. *infir. moral.* c. 7. q. 1. ait ad fideli præceptum speciale obligationem credendi, ac scientes fideli. Quare idem est quæter quid necessitate præcepti fideles credere teneantur, & quid scire. Ac proinde Doctorem nullum vtroque termino credendi, ac sciendi videntur indiferenter. Et præcipue *Azor* 1. 8. *toto* c. 6. & 7. *vbi* de hac obligatione agit.

2. Secundum præmitendum est, omnes conuenient cum *D.Thoma* 2. 2. q. 2. 4. yniuersis quibus ex officio incumbit alios erudit, & confirmare in fide, vt Pastores & Doctores, non solos fidei articulos in Symbolo propoñentes, sed alias etiam fidei veritates, plures, vel pauciores pro cuiuscunq[ue] officio & graduenteri explicite credere, & illosmetu fidei articulos distinctius & explicatius, quam reliquos fideles scire. Subdit autem *D.Thom.* ibi, quando reliqui fidelibus conseruit at fidei doctrinam speciale ea, quæ Pastores tenentur explicite credere, ac in scriptura continentur, teneri quoque ipsos ad explicite credendum. Quod optimè explicat *Valentia* 2. 2. *diss.* 1. *qu. 3.* *cond. vlt.* vt hoc intelligatur non quoad exercitum, sed quoad actus specificationem. Hoc est, si actum intellectus circa talia obiecta elicere velint, tenentur non negare, sed assensum præbere. At non tenentur actum credendi elicere, si enim ad id tenentur, obligati quoque essent ad ea omnia addiscenda, sicut & articulos fidei.

3. Difficultas ergo est, quid teneantur omnes fideles necessitate præcepti explicite credere, & consequenter scire. Res est valde confusa, ac variis opinioneis obfuscata. Ad quatuor ergo illas de duca. Prima aut rusticis fatis esse articulos fidei explicite credere, tempe, credendo quidquid tenet Ecclesia; ac proinde nullius culpa eos reos fore, si

mysterium Trinitatis ignorant, ac ex ignorantia circa illud ercent. Ita docent *Innoc.* c. *Firmiter*, in fin. de sum. *Trin.* *Ioan.* *Andr.* *rubric.* *act. n. 2. 6.* *Abb.* *n. 6.* *Hof.* *n. 11.* & 18. *Imola* *n. 11.* & 12. *Anatol.* *Firmus*, n. 8. de heret. *Bald.* *C. de sum.* *Trin.* *in rubric.* *n. 7.* & 8. *Zanchius* de heret. *c. 2.* *n. 7.* & idem ait *Rosalia*. *Fides*, n. 1. dimmido tamen explicite credant Deum esse, ac remuneratorem bonorum, malorum autem puniorem. Sed hanc sententiam esse erroriam, metu ollentur *Valentia* 2. 2. *diss.* 1. *qu. 2.* *pun. 4.* *post* 2. *assertio*, *vers.* *Quod si aliqui*, & *Petrus de Ledesma* 2. *tom.* *Sum.* *tratt.* 1. 4. 2. *in* *lmo* *cum* *hæreticam* *appellat* *Bañez* 2. 2. *q. 11.* *art. 2.* *col. 3.* *vers.* *Sed adverendum*. *Ei* *Bymerius* 2. *p. directori* *inquisitorum* q. 10. *heresi* 8. *hanc* referit inter heres de mandato Pontificis ab Aragonio Inquisitoribus damnatas.

Secunda sententia docet, teneri omnes explicite credere, ac consequenter scire omnia fidei mysteria in Apostolorum Symbolo contenta. Ducuntur, quia ita indicant Sancti, dum affirmant id ab Apostolo compotum esse, quod omnes beneum explicite credendorum sumam habent. *Vt D. August.* *lib. de fide & Symbolo*, c. 1. *D. Cyril* *catechesis* 5. & *ho* *supponitur* in multis decreis, quæ collegit *Gratianus* de *conf.* d. 4. Secundo, quia cum dubium sit apud auctores, an omnes fidei articulos, an tantum aliquos teneantur omnes fidei explicite credere: oportet aliquam regulam tradiri, quæ hac controvergia dirimatur. At nulla aptior apparet, quam ipsa publica Ecclesiæ Symboli propositio. Nam si mysteriorum solemnizationem, ut regulari accipiamus, dicendum erit obligari quoque fideles ad explicite credendam circumscriptionem Christi, ac Spiritus sancti aduentum, utpote quæ Ecclesia solemniter celebrat. Si regula sit maior ad credendum facilitas, non erit explicite credendum Trinitatis mysterium, utpote difficillimum. Et ideo huius sententia sunt *Gabriel* 3. d. 25. *q. 4.* *nicia*, a. 2. *post* 5. *conclusio*. *Ad hoc autem* *Marofilius* 3. q. 14. 4. *conclusio*. *Castro* 1. *de heret.* *pun. 6.* *col. 5.* *Bañez* 1. 2. q. 1. a. 8. *dub.* 2. *pag.* 421. *ragon* *cadem* q. 2. 4. 6. *statim* *in principio*, *Valentia* 2. 2. *diss.* 1. *qu. 2.* *pun. 3.* *conclu.* 1. & *pun. 4.* *in* *q. 3.* *de credendo necessitate præcepti*, *in dubio quod mons post* 2. *conclu.* *vbi* *addit* *non* *tenentur* omnes explicite credere, quæ in aliis Symbolis, *vt Nicanor Athanasi* *cōfincit*, *Sayro in clausuria*, li. 2. c. 9. n. 15.

Tertia sententia docet, non teneri omnes explicite credere vniuersos fidei articulos, vt in puerorum catechismo continentur: led eos quos Ecclesia solemniter ritu celebrant. Quippe id videtur Ecclesia siccus & solemnitatem omnibus proponere, vt vel sic facile eos intelligent, ac explicite credant. Sic docent *D.Bonavent.* 3. d. 25. a. 2. q. 3. & *ibid. Scir.* q. 1. 9. *Sed posito. Ricard.* 4. 4. q. 1. *Anglus v. Fides*, n. 7 & *ibid. Sylva quer.* q. 3. *Taberna v. Credere* q. 3. n. 4. *Michael à Metina lib. 4. de retinaculo Deum fidei*, c. 6. *Nauar. Sum. c. 11. Latine*, n. 22. *Hispan.* 18. & idem clarè docet li. 5 *conf. 1. de pat. & remiss.* & *remiss.* in 1. *edit.* *confil.* 4. 7. *in 2. confil.* 10. q. 1. *dicens*, sub diffinitione teneri omnes scientes fideli veluti solemniter omnibus dicuntur. *Nauar. lib. 2. de resili.* c. 4. *dub.* 9. *in nona editione*, n. 92. & videntur ne alij dicentes omnes teneri explicite credere articulos, quos solemnitatem Ecclesia celebrat, & nil de reliquis dicunt. Hi sunt *Albertus Magnus* 3. d. 25. a. 6. *fine*, & *ibid. Durandus* qu. 1. n. 9. *Almain. q. 4.*

Quarta sententia (quæ plus ceteris mibi placet) ait teneri omnes explicite credere, ac consequenter scire, omnes quatuordecim fidei articulos impueri catechismo continent. Duxit, quod si artente res hæc incipiantur, omnes si solemniter celebrantur, seu publicè circumferantur in Ecclesia. *Vt de mysteriis Trinitatis* confat. *Ad cuius intelligentiam*, atque sacramenti penitentiae ac baptismi omnibus necessariorum pertinet nosse Deum esse salvatorem, id est, remittere peccata, & glorificatorem, id est, datorem gloriae iustitiae. *Et articulus de confessione ad inferos* celebratur in ipso Chiristus morte. *De ceteris articulis confat.* Atque ipsa horum solemnis celebratio hoc indicat. (*Vt num. præceptum dicebam.*) Ecclesia enim hæc symbolo Niceno, & Apostolico eleitos sic distinxit & proponit, quæ ab omnibus explicite credendi sint. Præterea, quia hic omnes arti-

culi sunt prima fidei rudimenta. Tandem, quia res recipere tenentur: vt baptismi, & penitentia: nimis, baptismum esse necessarium ad salutem, habereque adiunctam obligacionem religionis Christianæ seruandise: & penitentia: Sacramentum esse necessarium ei qui mortaliter post baptismum peccavit. In super matrimonium inire volens, vel ad ordinem ascendi, tenetur nosse Sacramenta ad omnium fideliū itatum pertinet. *Hac autem* duo potestiora ad recipienti statum. *Sic Valentia ibid. Bañez* 2. 2. q. 2. 1. 8. *dub.* 2. p. 424. *Pet. de Ledesma* 2. *tom.* *Sum. tratt.* 1. c. 2. 3. *concl. 3.* *sequit* *ad finem de cime.* De Sacramentis autem confirmationis, & extremaeunctionis ait *Valentia ibidem*, non esse certum extare præceptum illa sciendi. Quod confirmatio tempore infantiæ cœpisse potest, ac extrema vñctio ab adulto ratione vñ caret: ac multi ea non esse in præcepto existimant. At melius dicunt *Bañez*, & *Pet. de Ledesma* ibi, quæ postquam necessario scienda ab eo qui sui compos ea fulciperare vult. Sic item dicimus de sacramentis Matrimonii, & Ordinis, quæ tamen voluntaria sunt. Et ita *Nauarra* num. 5. *aliqua* indistincte dicitur. *Id* dicitur fideles factamenta scire. *Sed dices hoc aduterari sententie*, quæ n. 6. *amplexus sumi*, nempe, solos fidei articulos esse ex præcepto necessitate explicite credendos. *Sed respondeo cum Azor* 1. 1. 8. *infir. moral.* c. 6. 6. 3. *hec includi* sub eis fidei articulos. *Nam* ad articulum diuinitatis quo Deum Salvatorem, id est, peccata remittenti, credimus, pertinet faermentum notitia, quæ à Christo instituta sunt ad peccata remittenda, gratiamque augendam.

Insuper tenentur omnes fideles præcepta Decalogi & Ecclesiæ lice. Qui tenentur illa exequi, quod si ignorantes præstare nequeunt. Tenentur etiam scire orationem Dominicam. Quod vñuersa à Deo petenda in ea continetur: obliganturque fideles ex iure diuino ad quandoque ordinandum die in gratia abique oratione perleuerare valeant. *Ita* *s'fuerit* *v. Scientia*, n. 9. *vers.* *Secundi est. Et ibi Angel. n. 1. Taberna ad fin. Armilla* n. 3. *Valentia*, & *Bañez*, & *Nauarra*, *non prece allegari*. *Pet. de Ledesma* cod. c. 2. *concl. 1.* & 12. & idem tenet de præcepto Decalogi, & Ecclesiæ loquens *Sayre in clausuria*, li. 2. c. 9. n. 31. Insuper tenentur scire opera misericordia, altem pro tempore quo debent illa exercere. *Sic Valentia ibi.* At de cœsi fideles in genere teneri quædoque fideles patienti necessitatem corporis aut animæ subuenire. Nam descendere ad calix speciales, iudicantes; quando sit extrema necessitas, aut gravis obligans, & quædoque concurrent circumstantia ad id petitæ, vix docti silentur. At vulgo eius generalis præcepti consciunt poterit cœsi cœsi occurrentes dubitare, ac peritos consulere.

At Ecclesiæ Catholicæ esse tenentur omnes fideles explicite credere, & scire. Quod si fundantur, cu[m] tantum proponit fideles nonnulla innititur. Ecita tenent *DD. n. 4. relati*, dicentes teneri omnes explicite credere contenta in Symbolo Apostolico; in eo enim articulus hic Ecclesiæ continetur. Et fatentur *Vazquez* 1. *in* *lmo. 6. relat.* & *Enriquez* li. 6. *de pat. 1. 28. n. 2.* At optimè subdit *ibid. Vazquez* hanc veritatem a nullo cartholico ex ipsa ignorari, & vt tenentur ipsam explicite credere: et his uobis cognoscere. *Credo in sanctam Ecclesiæ.* Quia nil aliud est, quam credere multitudinem fidelium eiusdem Romano Pontificis, & extra hanc neminem falsam posse. Atque hoc modo fatis ait esse cognoscere. Quod idem tradit *Azor* 1. 1. lib. 8. *infir. moral.* c. 6. 9. *fine*. Quare non approbo, quod docet *Bañez* 2. 2. q. 2. 4. *dub.* 2. *pag.* 423. *vers.* *Ex hoc etiam sequitur*, nempe, teneri omnes explicite credere *S. Ecclæm*, id est, congregatiōne fidelium sub Pontifice, in qua est sanctitas, non tantum, quia sunt multi iusti illa, sed quia sunt in illa *Sacramenta sancta*.

5. Insuper mysterium Eucharistie tenentur omnes explicite credere, & scire, credendo esse sub specie panis, & vienier, verum & integrum Christum, verum Deum filium & verum hominem. *Iam* quia hoc Sacramentum tenentur fideles recipere. Tamen etiam quia est principalissimum fidei obseruandum, & confitendi astringuntur. Et ita docent *D.Bonavent.* 3. d. 25. a. 2. q. 3. *Anglus v. Fides*, n. 7. *Nauar. Sum. c. 11. Hispan.* 18. *Latine*, n. 22. *Azor* 1. 1. 8. *infir. moral.* c. 7. q. 2. *Philaricus de officio sacerdot. 10. p. 2. lib. 3. q. 9. paulo post principali* *credere*. Secundum obseruare predictam res fidei explicite credere. *Quia* omnes tenentur iure diuino amplecti, explicare, summa doctrina Euangelica credere. *Vt confat ex illo Marci vlt. Predicte Euangelium omnی creatura: qui crediderit, & baptizatus fuerit, datur ei.* *Quod enim per ministros Evangelicos debet omnibus hominibus predicari, debet esse tanquam necessariū creditu*

ceditu explicite. At summa Euangelij in predictis fidei mysteriis continetur. Et ita docent Azor to. i. li. 8. infra. mor. 4. 6. q. 4. & c. 7. q. 1. Barne. 2. 2. q. 2. 4. 8. dub. 2. p. 421. Pet. de Ledes. 2. 10. Sum. tractat. 1. 6. 2. concl. 5. Quānis Aragon 2. 2. q. 2. a. 6. dub. 2. dicat de iure diuino esse explicite credere mysteria Trinitatis, Incarnationis, Passionis, Resurrectionis, Adventus in iudicium quoad reliquos articulos, ut delcentur ad inferos, & cōmōdūm Sanctorum, esse de iure Ecclesiastico. At ratione huius dicitur non video. Arque nullū esse credenda explicite cōmōdūm Sanctorum praeceptum, diximus n. 7. Obligatio autē sciendi praeceptum Decalogi, & reliqua iure diuina obligantia oritur ex ipso iure diuino. & obligatio sciendi praecepta Ecclesiæ ex ipso iure Ecclesiastico. Quia ad idem necesse est medium necessarium ad executionem. Vt probauit p̄.c. c. 17. n. 11.

Hinc deducitur obligacionem hanc esse sub culpa mortali. Quod satis re grauiissima, & valde ad salutem necessaria. Quare praedicta ignorans est in culpa lethali, nisi ignorantia aut impotens excusat. (Vt mox dicemus.) Atque ita docent Angelus v. Scientia, n. 1. & ibi Sylvestr. vnit. vers. Secundum est. Taberna ad finem, Armilla n. 3. Navarr. summa c. 11. Hispan. n. 18. Latine n. 22. Navarra lib. 2. de reis. c. 4. dub. 9. in noua edit. n. 92. Toledo lib. 4. sum. c. 2. n. 10. Torres de Trinitate, q. 32. a. 4. in 4. p. 4. commentator. Pet. de Ledesma 2. 10. sum. tractat. 1. 6. 3. concl. 1. v. que ad 4. Metina li. 2. summa. c. 7. fol. 282. Ex Angelus, Sylvestr, Taberna, Armilla ibidem dicunt esse conceptum virtute Spiritus sancti, absque via vni opera: ac natu ex Maria pennantem semper virginem: descendisse secundum animam diuinitati coniunctam ad inferos, manente corpore eidem diuinitati coniuncto in sepulchro: at illinc animas sanctorum patrum liberale: ac propria virtute ad celos ascendisse, sed eadem ad Patrem dexteram, et in omnibus æqualem quoad diuinam naturam: inferius temque quoad humanam: excedentem gloria & maiestate vniuersitatis. Sic sentiunt quidam, quostoc nomineret. Azor to. i. li. 8. infra. moral. c. 6. q. 5. arque quoad creatoris articulum Barne. 2. 2. q. 2. 4. 8. dub. 2. pag. 423. vers. Maximū autem, ut teneri omnes explicite credere Deum creare mundum, cum hac circumstantia, vt in tempore crearet. Et pag. 415. dicit teneri omnes explicite credere Christum ex virginie natum, vt illa perpetua virgo perseveraret. At merito Azor ea quæ hos reprobat. Quod hoc sit nimis obligare rudes & vulgares homines: nec hoc sit crassus & vulgaris modo articulos intelligere. Quod solum ex communientia desiderat diximus n. præced. Et id bene dicit Azor ibi nomine substantiaz intelligi id quod simpliciter, est confus & generaliter, significatur vocibus in articulo contentis. Quod cum Gabriele 3. dist. 25. q. 7. n. 2. p. 25. 5. concl. ver. Articulus autem, & Vazq. 1. 2. q. 7. 6. a. 2. dist. 121. 6. 2. n. 3. sic explicat: Rudi vulgo satis est intelligere, Patrem, Filium, & Spiritum sanctum esse vnum Deum, non plures Deos; et si non capiat vnam sententiam in tribus personis. Quippe hoc est confusus substantiam intelligere: scire autem in Deo reuerata esse vniuersitatem naturæ, cum distinctione personarum, & ita explicite credere, ad eius articulata explicationem spectat, quæ Doctorum est, non rudes vulgi. Similiter docet Vazquez ibi ad incarnationis substantiam pertinere, scire eundem Christum esse filium Dei, verum Deum, verumque hominem, nec esse duos Christos: nec optere intelligere esse vnam personam, & duplice naturam. Et optimè concludit, vnuquemque iuxta sui ingenii facultatem documentum esse. Et sic de reliquis articulis dicendum existimo. Non enim rudes tam specialiter (vt DD. prædicti sententiantur) docere oportet, sed satis est generaliter & confuse.

Quod si ita hebeti & obtuso sint ingenio, vt articulorum omnium substantiam capere nequeant, excusabuntur ratione inpotentia, si tantu explicite credant: & iuxta sui ingenii capacitate docendi erunt. Sic docent Marsilius 3. q. 1. a. 3. concl. 5. Guili. Parisiensis, quem refert & sequitur Valentia 2. dist. 1. q. 2. punto 4. in quaest. De scientia necessitate præcepti post lectionem concil. ver. Nam Guili. & vers. Quod si aliqui. Azor to. i. li. 8. infra. mor. c. 2. q. 6. Addit tamen optime Vazquez, non propter ea dicendum esse non esse obligato.

et ad ea mysteria explicite credenda, ac scienda: immo eo ipso quod dicimus eos ratione inpotentia, a culpa excusari, confitare eos esse obligatos. Nemo enim conferat propriæ peccato exceptum in re, ad quam alioquin non est obligatus. Ex quo infert ibi Azor, nequecumque pretingenti ruitate mysterium Trinitatis percipere, satis esse, fratios clavores articulos explicite credat, ut mysterium incarnationis, passionis. At hæc omnia non modicam difficultatem inquirerunt. Quia cum explicite credere Trinitatis & incarnationis mysterium dixerimus præceptum, n. 9. & 10. esse necessarium necestat modis, sive finis, ad gloriam & gloriam compatiens: non videtur quæ ratione aliquis, quanquam rudes, excusari posse, vt hoc non explicite credendo, illa aſſequatur: quamus a noua ignorantia culpa ratione inpotentia liber sit. Id enim necessitatibus finis, sine medijs, necessarium esse diximus capite precedenti, num. i. quod in omni cœtu, nullaque re excusante requiritur est. Atque propter cogunt Doctores dicere, infideles ratione ignorantia à peccato infidelitatis excusatos, in nullo cœtu salutis posse, sed ob alia peccata dannatos: quod si nullo alio mortali effectu, pertinere ad diuinam prouidentiam illos hæc fidei mysteria docere, vel lumine interno, vel doctorem prouidendo. Quamobrem vt hæc coherent, sic diligenter cœnso. Aliud est explicite credere, & aliud explicite scire, ita ut quis interrogatus sciat ratione redire. Et quamus utrumque necessarium esse dixerimus: at non eodem modo necessariu est. Nam explicite credere est necessarium finis: (vt diximus c. præcept. n. 9. & 10.) ac explicite scire, ita ut qui pugnare rogaris teneat reddere sciat, est necessarium lora præcepti necessitate. (Vt diximus in hoc c. n. 16.) Quare credo mentem prædictorum auctorum esse hos rudes excusari ab hac scientia, & abique illa pollegit & gloriam consequi, quando ratione tarditatis ingenij est illi ferre impossibilis. At credo illis esse omnino necessarium aliquid explicatum illorum fidem concepiere, tanquam tamen necessitate illis omnino requiri: nimis, confessario, aut alio proponente illis articulis, explicante illis, & rusticis credentibus. Quod videtur clare lentire Gabr. 3. 25. q. 7. n. 2. p. 5. 7. cantus. vers. Ad hoc venit, ubi haec ait: Si aliqui ita obtutus sint, quod articulus ipso ordine, quo in Symbolo continentur, scire non possent, sufficiere ei, quod omnes, & singuli explicite credat, dum proponatur. Idem videtur in tractat. Azor to. i. lib. 8. infra. moral. c. 6. q. 7. p. 423. in fine, ubi ait eum credere explicite aliquid, qui assentitur alicui rei sibi dicta, ut quæ cogitatione concepit. Et amplius id constabit ex discendis n. 23.

Ex his deducitur minus verum esse, quod tradunt Nider in sua Summa, præcepto c. 1. 3. fine, & Paladios 4. 4. 5. dist. 9. o. 8. vers. Iohannes alem., ubi dicit peccare contra primū præceptum non addicere orationē Dominica, & Symbolum. Ex ita sentiunt peccare contra ius diuinu naturale, ad quod præceptum illud pertinet. At Paladios 4. 4. 5. a. 1. n. 7. tantum dixit teneri omnes fideles addicere orationē Dominicā, Angelicā, & Symbolū. Quod sint prima fidei iudicati potest fore, ut etiam ignorent. Quia tenentur interrogare peccata, quæ verimilem est penitentem committire iuxta suum statum. At huiusmodi hæc est ignorantia. Sic Barne. 2. 2. q. 2. 4. 8. dub. 2. pag. 423. Petrus de Ledesma 2. 10. Summa tractat. 1. 6. 3. post 7. conclus. Azor to. i. lib. 8. infra. moral. c. 6. q. 7. 4. & 5. q. ultima. Pet. de Ledesma 2. 10. Summa, tractat. 1. 6. 3. conclus. 7. Sayo in clavi regia, 2. 1. 2. q. 2. 5. fine. Et quamus Barne, Pet. de Ledesma, & Azor d. 6. q. 7. dicunt raro contingere hanc ignorantiam inincibilem: melius tamen idem Azor to. i. 7. q. 4. & Vazquez proximū allegatus dicunt sapienter contingere. Quod rationes allatae lati probant.

Ex his deducitur teneri confessarios interrogare penitentes doctrinam Christianā, quætes probabilitate iudicari potest fore, ut etiam ignorent. Quia tenentur interrogare peccata, quæ verimilem est penitentem committire iuxta suum statum. At huiusmodi hæc est ignorantia. Sic Barne. 2. 2. q. 2. 4. 8. dub. 2. pag. 423. Petrus de Ledesma 2. 10. Summa tractat. 1. 6. 3. post 7. conclus. Azor to. i. lib. 8. infra. moral. c. 6. q. 7. 4. & 5. q. ultima. Pet. de Ledesma 2. 10. Summa, tractat. 1. 6. 3. conclus. 7. Sayo in clavi regia, 2. 1. 2. q. 2. 5. fine. Et quamus Barne, Pet. de Ledesma, & Azor d. 6. q. 7. dicunt raro contingere hanc ignorantiam inincibilem: melius tamen idem Azor to. i. 7. q. 4. & Vazquez proximū allegatus dicunt sapienter contingere. Quod rationes allatae lati probant.

admittit

admitit vbi omni diligentia per dominū apposita ferois
addiscendi incapax esset. Alij vero benignis loquuntur,
dientes hunc non statim reiciendū, sed prius instruendū
a confessore, quod si in fructus dicidit, eis aboluendū
si secus verò contingat, differendā eis abolutionē. Ita doc-
et Banez, & Pet. de Ledesma proxime allegant. At melius Azo-
d. q. finali docet nequam à his ignorantes esse à confessione
reiciendos. Quia sp̄c̄ inincibili huius præcepti ignorantia
vñque tunc laborant: ob rationes in præced. dictas. Et si ignoratia hac culpe ipsa non tribuitur. Quid si feme-
lit item admoniti sunt, & dicere potuerint, ac proinde
culpa non liberantur, ait abolutionē adhuc denegandā
non esse, dummodo præterite negligentes eos peniteat,
ac fieri proponat fort. vt dicant. Sicut cum relapsis in
alia peccata fieri solet. Quid si ipsius de hac et certioris
facti adhuc neglexerint, tunc dicit ab solutionē differendā
eis donec addiscant, hūd commō de prælatis valeat; fini-
minus, instruendos à confessore eo modo quo potuerint, &
potest absoludos. Et quidē in praxi existimū non quācum-
ratim denegandā absolutionē ob doctrinā Christianā
ignorantia. Quia nulli ignorantēs non habent commode
Doctorē, & cōscientēs potestis instruere: nec p̄ maiori
addiscendi capacitate habent. In mod. vi. n. 23. dicens hec
perfecta instruere non est necessaria ad eos absoluendos.

22 Et autem, quae confessio, hos iustos docere debet, scilicet & item interrogando, fum in Trinitate esse Patrem, Filium, & Spiritum. Nececces est Deos, sed unum Deum. Et Iesum Christum Dominum nostrum esse verum Deum, & hominem, & esse eum qui passus est propter nostram salutem ac esse in Sacramento sanctissimum. Quia haec sunt, quae communiter iustificantur, & circa quae interrogati passim erant. Nam Deum remittere peccata, & dare gloriam, ac omnia creare, ac Christum ad inferos defensisse, ac ad celos ascendisse, ac futuri iudicium iustosque, & eterna gloria donandos: peccatores autem & eternis peccatis placentios, qua ad aliorum articulorum fidet subfuntia pertinent, omnes fideles intelligunt hanc crassam modum: prout sufficer diximus. 16. Et articulū sancte Ecclesie omnes norunt. Ut dixi n. 8. Praecepta erā Decalogi crasso modo, & vt ab omnibus sub praecēpto scienda sunt, nemo fidelis ignorat. Ut bene adiunxit Neuara li. 2. defensit. 4. dub. 9. in nova edit. n. 92. Arque ide de Ecclesia: praecēptis credo. Nem enim inter fideles nutritus ignorat eis peccatorum, non furandū, & illē audiendā faciunt, esse coniunctū, &c.

C A P V T . I V :

De obligatione externa confessionis fidei.

S V M M A R I V M.

Praceptum est de externa fidei confessione, num. 1.
Explicavit causum, in quibus hoc praeceptum obligat, n. 2.
Quod nulla ex fidei confessione persent utilitas, est utriusque ab illo, n. 3
Quando confessio bonorum subseruit Deo, vel proximo utilitas, non confi-
tendo fidem, n. 4.

In articulo autem mortis, in quo panitens non ita aptus est, ut haec doceatur, satis est si ei proponatur & confessatio ea mystica, que tenet explicite credere necessitatem mediij, seu finis, ut sunt mysteria Trinitatis, & Incarnationis Christi, vel sic actum illa explicite credendi eliciat. Iuxta id quod diximus n. 18. necessitatis est, & sufficere ad salutem, quando quisquam ob ingenij tarditatem in incapax descendit est. In eo enim statu non ita valet argere, ut procurando eum addiscere defragandus sit. Sed cum hoc sit sola precepti neesse fixare requisitus, ut et n. 18. diximus) inducendus est ad dolorem praeteritum negligenter culpabilis, si que fuerit, ac propoliui addiscendi data opportunitate. Sicut circa reliqua nos preceptorum transgressiones facendum est. Sic Pet. de Ledenha 2.10. Sun. tr. 1. v. 2. post 7. conclus. Arque idem faciendum existimo, cuius panitens in articulo mortis minimè sit, sed alias morbo grauerit. Quia eadem militat caro. Immo in rigore eius panitens bona valitudine vitatur, non tenet confessarius eum influere procurando, ut tunc addiscatur. Sed si satisfaciat proponendo illi, & explicando predicta duo mysteria, ut ea explicite credat, & ingrediendu ad negligentem dolorem, & emendem propositum. Quia non est maior huius precepti, quam aliquam ratione se panitentes faciunt dispositus est ad solutionem dolore praeterita culpa, ac emendatione proposito.

24 Tandem id monitum, iustitionem declaratam n. 22.
pro accedentibus ad confessionem, non satis esse pro adul-
tis baptizandis. Quia cum in hinc tyrones sint, ac in infide-
litate educari, ignoranti prouis fidei rudimenta, ac religio-
nis Christianae præcepta. Quare nisi sufficienter de his in-

DE fide est, exterminata fidei confessionem esse pro aliquo tempore in præcepto. Contra quodam hereticos, quos refor & latè impugnat *Valentia* 2. 2. disp. 1. q. 2. pundo 2. init. quia autem fides eis fidem animo retinere, ac proxime nunquam esse peccatum illam ore negare, neendum esse. Constat tamen veritas nostra ex illo ad Rom. 10. *Ore confessio fit ad salvatum.* Ex Matth. 10. *Qui me confessus fuerit Et Ioseph & Quirinus euangelizare*

2 Cum tamen in preceptum hoc sit affirmatum, obligata semper, non tamen pro semper. At preceptum negarum in eo inclusum est id, minquam exterius negatur fidei, obligat semper & pro semper. sicut & alia negarunt. Preceptum autem hoc extrema confessionis fidei affirmatum in duplice causa obligat. Puto et, quod non confitendo exterius fidem, futura habetur honos debitus Deo. Ut quando quis rogatus de fide rater, ob quod creditur cum non habere fidem, aut fidem non esse veram. Posterior, quando non confitendo fidem, virilis proximus impendenda fabruihetur. Quippe proximi essent in neganda fidei periculo, cui aliquis publica sua fidei contumelie occurreret posset. Erratio vero huius casus est, quia cum finis aliarum virtutum in charitas, *i. ad Timoth. 1. Finis precepti est charitas*, id est, actus cuiuslibet virtutis, ordinatur coniunctio mentis cum Deo; qui ei finis charitatis. Tunc actus cuiuslibet virtutis est in precepto, quod donec necessarii est ad finem charitatis erga Deum, aut proximum. Quia ergo Dei honos aut proximii virilis labitur in coniunctio hinc, obligabit confessionis fidei.

dei preceptum. Ut ita subiiciendo exempla proposita trahunt D.Thom. 2.2. q.3.2. Angelus v. Fides, h.8. & ibi Syntagma 9.5. n.8. Armilla 9.7. Tertius 9.7. Azor 1. lib.8. milt moral. 4.7. q.7. addit bene alios causis, in quibus preceptum hoc obligat, qui vere ad duos praedictos reductur, nimirum, quando tenetur quis alios res fidei & religionis Christiana docere. Item, quoties nobis periculum negand ex exercitu fidei imminet. Item, quandocunque ita obligabitur, ut religionis actum præstare non oportet, hoc est, debitum cultum Deo tribuere: tunc enim coipio tenetur sedem saltem implicitè profiteri, sive verbo, sive facto, sive signo. Quia ipse religionis actus est quædam fidei implicita confessio. Sed primus ex his causis reducitur ad posteriorem signatum, uenit ad proximam velutinatum. Duo autem ultimi ad priorem, nempe ad Dei honorem.

3 Quando autem ex publica fidei confessione nulla vilitas pererat, sed sola iniuria delitum perturbatio, non est laudis digna. Sic D.Th.ed.a.4 ad. 3. Imo virtus perio can dignam esse meritum assertum Angel. Sylvestris, Taberna, Armilla, n. pre-
ced. alleg. Arque temerariam eam appellat Toledo lib. 4. Sum-
me. c. 2. N. 4.

Sed ut predicti casus amplius endentur, sunt aliquae difficultates proponenda. Prima difficultas est, quando confessio honor Deo aut proximo virtutis auctoritate non confitendo fidem, ut sic preceptum confessionis fidei obliget. Breveiter dico non esse hos casus de subtrahione meritis negari ac accipiendo, id est, quia quis meritis negatiue le habet absiluendum a fidei confessione, ex qua honor in Deum et dundatur. Quippe sic intelligendo, confessio fidei, & aliam virtutem actu semper presentem in precepto cum illam exercitum semper in Dei honorem cedat. Sunt ergo intelligendi de subtrahione contraria, vel priuatum. Contraria quotidie, quia Deus afficit ignoracionem non confitendo fidem. Priuatum autem, quod in eocenitu celstis magnus aliquis Delroupon rex confessio in ipsum redundans. Similiter virtutis proximi contrarie vel priuatum impedit dicetur, quando proximi per confessionem fidelicium faciliè traherentur ad fidem: ne alias potest eis commode profici, vel quando aliqui in negatione fidei periculo veletur, & pollet quispiam proprius fidei confessione id damnum impetrare. Sic *Valentia* 2. *dis. 1. q. 9. puncto 2. sub. 1. 2. vbi* opimè addit, quando ex confessionis fidei omissione alterutrum horum contingat, iudicio prudentis in calibus occurrentibus libram.

Summa Th. Sancte Pm. I.

tenetur homo per hanc confitentiam, aut aliam virtutum exercitium Deo hominem exhibere. (Vt n. 4. diximus.) Addit ex ea taciturnitate non colligi prudenter defectam fidei cuius abnegatione in tacente sed potius despectum auditoris interrogant. Sicut si interrogatus respondeat: Quid ad te: Quare predicta D. Thomas & aliorum doctrina accipienda est? quando à persona fungenti publica autoritate, aut à iudice interrogatio fieret; tunc enim tacens res eis efflet mortali culpe in fidelis confessionem, secus si à priuato. Quia publica potestate interroganti magnus ex fidei confessione honoris Deum redundant, qui tacendo illi subfringuntur. Ita deinceps V. Alenaria 2. diff. 1. q. 3. punitio 2. dub. 3. d. cor. tom. 1. 18. infraf. mord. c. 17. q. 1. Barres. 2. q. 3. 4. dub. conel. 3. Petri de Ledesma 2. tom. 20. sum. trist. 1. 4. conel. 1. Dub. Lopez 1. p. infraf. c. 1. vers. Peccatum mortaliter. Atque ita refuta Taberna v. Fides. q. p. multus ex cula-ribus ac religiosis in naui congregatis quemdam forte esse binum evaginato esse sic dixit. Si quis ex vobis Catholicus est in medium prodeat a me perimendus: & omnes tacuisse, nec tanquam aliquius culpe reos damnatos esse à

viris doctis de hac re confutis. Nec referit, siue illa publica potestas interrogans sit superior interrogari, siue non. Quoniam in vitrore euentu ob rationem dictam tenetur interrogatus responderi confidendo fidem. *Sic Valentia ibidem.* Similiter ob eandem rationem non referit, siue publica, siue priuata publica potestas et interrogatio fiat.

Ita **B**anes *ibidem*. Quando autem persona priuata interrogatur, non tam potest interrogari taceare, sed potest quicunque interponere: Quid tu intercepisti? quoniam me rogasti? Sic **B**anes *ibidem*. Potest quoque interrogantem deludere verbi ambiguis, aut alio speckantibus, dissimilando propriam fidem. Quid hoc non si fidei negare, sed interrogantem iniuste decipere. Sic **A**sar l. 8. *inst. moral.* 27.9.1 in ceterum casu peccabili in fidei confessione faciendo interrogatus a priuato, si interrogatus persona gravis sit. Quia eo silentio per personam conditionem tacitius ingenus detinendum honos Dei & fidis patientur. Sic **V**alentia *ibid.*

Ducimus tamen eis, si quis Christianum esse negat,
sive rogatus, sive non. Hoc enim semper et mortale ad-
uetus praecipuum negarium inculcum in confessione
fidei praetereo, praefaciens nomen suetu[m] lucere Confes-
sionem fidei negare. Et hoc est peccatum a D. Petro ad-
missum, dum per timore[m] Christi discipulum negauit. Et
ita Christus Matth. x. ait: *Qui me negaverit coram hominib[us]*,
negabo eum coram Patre meo. Ex ista docent abutens. s. 10.
Matr. g. 130. B. Miss. 2. 243. a. 2. dub. 1. anal. 2. & illi Aragon dub.
1. anal. 2. dub. 1. anal. 2. dub. 1. anal. 2. dub.

At hoc intelligendum est, quando quis rogatur, *an* sit

gati conditionem, quam religionis. Tunc enim negans se Christianum non peccaret mortaliter in fidei confessionem, sed ad sumnum efflentem daturam veniale. Ut apud Indos delictis Christianorum initatos nomen Christiani odiosum erat, atque eo nomine malignum malefactorem significabant. si quis ergo ab Indis rogatus, an Christianus esset, id negaret, non peccaret in fidei confessionem. Quia cum de religione & fide minime rogetur, non est idem negare. Sic docet *Baetis* 2.2.9.3. a.2. dub. 1. concl. 4. Et *ibid. Aragon* dub. 2. concl. 3. *Manuel* 1.1. *Summ.* 2. edit. c.119. n.5. *Petr. de Ledesma* 2.10. *Summe*, tract. 1.1.4. concl. 7. Quibus adsum cum *Baetis*, idem dicendum est, siue Indorum auctoritate publica, siue priuata rogetur. Quicadem et ratio. Inquit nec tunc an Christianum negans respondendo ad interrogantis mentem, teus est culpa vnoialis mendacij. Quia iuxta interrogantis mentem vere responder. Similiter dum est primum confessione externa fidei, licitum sit non tantum fidem celare tacendo, sed etiam veribus aut falsis simulando secundum contraria mentem, viarpando simulata verba, vel facta contraria fidei factam significationem. Ut genia coram idolis flectendo ad simulandam adorationem. *Ariadnus* 4. tract. de baptismo q.3. a.1. in solutione ad 5. paulo ante 8. *Contra primam partem*, affirmat hoc licet ex causa virginis, ac celante scandalo. Et sic intelligit locum 4. *Regum* 5. vbi Helieus concepit Naaman adorare idolum similitatem, dum dominum suum in templum cuntem comitatur. Probarique id variis Sanctorum ac Scripturarum testimoniis & rationibus. Sed porro si est, quod hoc non sit negare fidem, id enim simulans non intendit, nec alienam profiteri, sed solum propriam celare ducus causa iusta. Et cum in omnibus aliis materiai quoies praeceptum confirmatur, non infat, licet simulacione vesti, non est in hac id licitum sit.

9. Hinc deducitur, peccare mortaliter in fidei confessionem, dicentes le Turcam, aut hereticum, aut cuiusvis fidei, & infidelem. Quod alii allegatis, varisque Scripturarum Sanctorum testimoniis ac rationibus probatur, ac ad contraria responder. *Valentia* 1.2. dub. 1. q. 1 p. 2. dub. 2. dub. 4. Et ratum est, quia sicut eodē affirmatio fidei praecepto praeceptum interius fidei vera alienus, & externa eiudem confitio. Sic eodem praecepto negatio, quo interius falsa fidei assensus interdicunt, externa quoque eiudem confitio prohiberi censeunt. Cum eodem modo externa vera fidei confessio se habeat ad interius eiusdem assensum, quo externa falsa fidei profectio ad interius eiusdem confitum. Quare non est eadem ratio de simulacione in aliis materialibus. Quod in illis simulatio non significat per se aliquid, quod vel tempore vel falso, sed ad utrumque significandum sit, & quaeque indifferens. Et ideo nullo praecepto negatio prohibetur. Vt si quis se aliquid nescire simulat, ea simulatio non potius ex falso, quam verum significat. Potest enim & verū & falso esse hunc nefit. Nec ea simulatio tunc ad falso significat: et si enim mendacium, quod nunquam licet. Sed significat aliam quandam veritatem a simulante conceperat, prater cognitionem & intentionem eius qui deluditur. At simulatio verbi vel factus, falsa fidei, per se significare, que nunquam potest esse vera. Er ideo tempore est prohibita praecepto negatio, quo ad fidem nunquam negandam astringitur. Quare idem *Valentia* eod. dub. 4. in folio ad 3. intelligit eum locum 4. *Regum* 5. vere Naaman petierit ab Helieo concepiti adorare idolum similitatem, dum dominum comitatur, ut ei morem gereret. At dicti responsu Helieo dicens illi, *Vnde in pace*, non significare illius facti approbationem: sed meram permissionem. Quod Propheta non speraret fore, vt Naaman sperto domino, acqueficeret suo confilio. At *ibid. lib. praecep. c.7. n.21.* non petierit Naaman licentiam simulandi adorationem idoli, sed genuflectendi, vt dominum adorantem sustinere, quo ei solitum obsequium exhiberet. Atque id tanquam licitum Propheta concessit.

10. Intelligitur autem haec sententia, quando serio & non ioco fides illa falsa simularetur. Quia si solum representationis gratia, ut sit in comedius, aut jocis causa id fieret: abique controvertia id licere omnes affirment. Vt bene ait *Valentia* eod. dub. 4.

Quara difficultas est, an similiter dum praeceptum confessionis fidei non obligat, licet gratia vera fidei occulatur: & aliquam causam iustam, vestibus aut signis aliquibus infidelium aut hereticorum propriis viri. Prætentendum est, duplicitate posse vestem aut signum esse infidelium proprium. Prior modo, quando vestillis & signum non

non sunt instituta, sive ex lege, sive ex consuetudine, causa distinguenda religionis, sed tanquam propria aliquam nationis ex more patrie vel regni, sive talis visus sit de librum, sive ex lege politica. Et sic non sunt proprii signa fidei falsae, sed tantum propria aliquam gentis aliquam a vera fidiclientia, & vt pertinet ad hanc, vel illam temporib[us] politican. Sicut nos est Lulitanus aut Gallis alicet indui, quam Castellanus. Posterior modo, quando lege, vel conluderetur infra sua causa distinguenda religionis est, vt homines vnuis religionis distinguantur ab hominibus alterius: atque ex habita cognoscatur cuius quaque religionis sit. Atque ita sunt propriae causa signa. Vt si legatur a confundendis inducatur ut Turestal ligovi, vt vel si cognoscantur, & a fidelibus distinguantur. Ruris signum, aut vestis hoc posteriori modo propria infidelium, possunt duplicitate esse instituta, primo modo, perse, & primari ad falsa fidei professionem: ita vt vestis illa & signum sint quedam illius falsa fidei professio & protestatio. Erat hinc modum etiam pertinent vestes specialiter instituta ad exhibendum cultum, vel obsequium auctori falsa fidei. Vt apud Christianos sunt vestes sacerdotum, quas induit ad sacrificium missie offerendum. Apud Iudeos est vestis sacerdotum Mahometi ligatum habens. Secundo modo, quando non sunt instituta ad profunditatem falsa fidei, sed ob finem politicum, & quod ad bonum reipublica regimur conductus eos discerni. Vt Romae iussi sunt à Pontifice Iudei quoddam signum lumen in pileo gestare, non quidem ad profunditatem, vel protestationem iudicium: sed quoniam iniquum mandatum, & cooperatio ad infidelitatem. Sed id institutum est in finem politicum, ut a fidelibus dignoscantur & caueantur.

11. Constat ergo apud autores, licitum esse ex causa insti fidelibus vti quicunque proprio infidelium signo, non grata discernere religionis infinitum, & hoc celsante scandalo. Quia cum ea signa ad religionem falsam minime pertinent, ne ad homines illas falsa fidei, vt falsa fidei amplectuntur, sed vt hanc vel illam temporib[us] politican pertinent, eas vestes viuparc non est falsam fidei profiteri, aut indicare vident illis esse illius fidei, sed potius indicant nationem vel praouinciam, ex qua illi sit. Et ita fatentur autores virtutis quae sententia statim allegandi. Dixiuntur cauferi iustam defensionem, vt hecat, quam pertinet *D. Antoniu. Angel. Syntet. Taberna. Armilla. Toledo* n. seq. allegandi. Quia id quodam simulatio & occultatio vera fidei est: ac proinde tanquam mali speciem habens, indiget causa excusari proportionata.

12. Difficilias autem est, quando vestis & signum sunt falsa fidei propria & instituta gratia discernende religionis, nimur, ut dignificantur, quillius sectatores resint. Quod dicunt nunquam posse hinc, & absque mortali causa signa a fidelibus viupare. Dicuntur quod id sit profiteri videntem esse illius fidei falsa. Quod tempore est mortale contra nunquam negandam fidei praeceptum. Et confituntur, quia non refert, ut verbis, tunc factis falsam fidem quis profiteatur. At verbis profiteri est tempore lethale. Et sicut verba ex institutione hominum vnam tantum rem significant, sic etiam vestes & signa possunt ex le multa denotare, vnam tamen ex illa lege vel conluderent significant, nempe, huc esse illius fidei & scie. Tandem, quia eis signum non sit in futurum ad fallam iudicem profitemur, et atque id contrafertur, quando vestes definiuntur. At id teneat *Azor* eod. q.4. fine. Sed hoc intellige cum limitatione, quam n.27 apponemus.

13. At non admitterem id licere, quando vestes definiuntur ad auditorum fidei fidei cultum, & modo, quem n.6. explicimus. Quod vestes illae maxime ad fallam religionem pertinent, ac illicem concernant. Ita docent *Baetis* concl. 4. *Aragon* concl. 3. *Petr. de Ledesma* & *Manuel* n.19. allegh. Et aperte ientit *Rutilius Benzonius* ibi alleg. dum articulo huiusmodi vestes infidelium viupare, dummodo illa fallam religionem non concernant.

Hinc deducitur, excusari Christianos in tribus suis fuis Turcarum videntes, & vt incolumes euadant, vel ne

Et Turcis existimantibus eos Turcas, captivi ducuntur. Et similiter excoluntur speculatori Christiani (vulg. episcopi) qui ut colentur, arcanaque Turcarum speculentur & degantur, videntur eorum lingua & habitu. Sic docet *Azor*. *Benzoni* n. 19. alioz. Idque rationes ibi adducte probant.

23 Secundò deducitur, licet quoque Catholicis contra hereticos aut infideles pugnantibus, affigere suis vexilla signa, quia heretici aut infideles in suis gestare solent, eorumque habitum induere, quod vel interitum caueant, vel eos incautos deceptosque comprehendant. Quia ea signa non sunt falsa religione aut secta, sed principis, sub quo exercitus militar. & sunex se in differentia. At si signa non essent ex se in differentia, sed ad falsam fidem determinata, illamque concernenter non licet. Vt imago Mahometi in vexillis Maurorum depicta: vel Maritis, Mercurii, vel aliorum, quos ut Deos gentes colunt. Quod sint per le falsa & ex signa, ac per illa cultus exhibetur Mahometus, aut disillius. *Sic Azor* 1. 8. *infist. moral.* c. 27. q. 6.

24 Tertio deducitur, quid ad eam questionem dicendum sit. An licet fidelibus per loca infidelium aut hereticorum transierint, vel in hospitiis, vel in sociis, comitatis, cibis interdictis & ceteris, ut carnis in diebus veitatis, quos si respiciunt, produci le Christianos, & ob id gravis danni periculum subeunt, ut carcere, tormentorum, amissione bonorum, vite. Et quidem si carnis oblati minus in, ut omnes suis praeceptis obtemperant. Quia Catholicis obedientes solam debitam principiobedientiam praestant, nec ad aliquid mali concurrunt. Si autem eius animus sit, ut eo tanquam hereticis symbolo, Catholicis eam profiteantur, & ut heretici discernantur a Catholicis, non licet obtemperare. Quia per id mandatum est quodam hereticis profectio, illudcire: magnaque offensio alius Catholicis datur, nisi Catholicis audentes profiteantur publice scilicet non ad vitam mortis peccatum, & ad praestandam ciuilem regi obedientiam. Et quidem si sola haec ciuilia obedientia petetur, non dubium quid id licet. At regis edictum plus petit, aditum enim illum exigit, ut ex eo dignoscantur, qui haereticum profiteantur, quiae Catholicis sint. & vt ritus haereticorum quodam celebrentur. Quid ex his editi verbis confit: Modestus etiam acquisitio, dum preces persoluntur, se gerere, & rique ad finem dictarum precium & consonum ibi manere videntur. Et ideo nullationis eis Catholicis licere huic editio obtinere, ingrediendo alia intentione, neimpe, euendimotem, & solius obedientia ciuilia exhibenda, est ut optima a viris illis doctis existimat, ac motu proprio Pontificis decrevit. Idque probatur primò, quia vel ea protestatio fit coram foliis Catholicis, & haec non auctor haereticorum scandalum nec omnium etiam Catholicorum, cum non omnes ei protestatione præfentes esse valeant. Si autem publice fiat coram omnibus Catholicis & hereticis, magistratus haereticum non permittit: aut si alieni permittent, id erit in fraude, ut alii Catholicis eam facere audent, & omnes comprehendantur, & tanquam tales morte damnantur. Et ideo periculum mortis non canetur, immo crescit. Addit, ne adhuc eam protestationem in omnium notitiam venire posse, ut si alicuius scandalum videntur. Secundò, quia nullatenus potest per concilium periculum virare a protestatione. Nemo enim fuit in fide stabilitati ita debet, ut extimate debet nullum sibi periculum imminentem praeditum exhibita illis rimbis, & concionis hereticis isti ipse ita instabilis sit, als frigibus eius exemplo ad ingenuum ductus id periculum imminabit. Tertiò, quia cum hoc præceptum audentes a templo fit indicium a magistratu hereticorum, ea postulamus, ut Catholicis omnes in audentis Ecclesiis, & in hereticorum cultus professione exhibent: ut ex ipsa editio inscriptione atque argumento patet: non videatur dubium verbi polle, quin hic aditus Ecclesiasticum symbolum fidei profiteantur distinguens hereticos a Catholicis in Anglia. Quid & recepta ibi confutatio attestatur. Quippe haereticorum gloriantur Catholicos illicem conuentus iuri religionem Christianam detinentes & reliqui Catholicos illos detinentes existimant. Et confirmatur, quia vbi primum Catholicis templo illa adierint, subendi tantum cantare, orare genu flexere, ut aliorum hereticorum, ac prouide in ritibus cum ilis communicare: & eo obtentio exigitur, ut synaxis quoque haereticam sumant, & auctoritatem Romani Pontificis, & articulos fidei contrarios suis hereticibus negent. Quid iam in Scotia atq; alibi factum ferit. Quippe propter omnius omnino ob uitandum est, ne viterius ad animorum pertinet per trahantur Catholicos. Tandem, quia haec obediens exterior, arque editi obseruantur, minime a magistratu hereticum exigitur ad obsequium aliquod ciuile, aut temporarium prædictum, sed in Catholicis religionis odium, & ad haereticam testam-

sa, ea templo audentes: dummodo nec in ritibus, nec in precibus, cum haereticis communicarent. Hoc enim est materialiter tantum illas Ecclesiastis adire, que haereticorum sunt, & solius negoti ciuilis causa, non autem est ingredientur, cum non ratione alicuius falli causus, aut templorum venerationis ingressus sit, qualis esset etiam quando ratione solius curiositas. Sicut etiam integrum est tempora illa ingredi, fixe statuibus aliquibus Catholicis præcepere in templo illa confluere ad consultationem aliquam de rebus ciuilibus habendam. Nec in his casibus Villa Catholicon protestatione illuc ingredientium opus est, aut vacuam fuit. Cum causa ingressus sit manifeste ciuiles, ac ab omni profus malitia aliena. Quod exemplum Naaman proxime p. cōtraria sententia allatum confirmat. Quippe solius ciuilis negoti causa, ac obsequi temporalis exhibendi domino est id integrum permissus. Sed dubium praesens est, num Catholicis licet in sua regia ea Ecclesiastis adire, non ut ritum aliquem haereticum faciant, necob expellunt aliquid negotium ciuile, aut obsequium temporale præstantum: sed medio quadam modo ad vitandam mortis peccatum, & ad præstandam ciuilem regi obedientiam. Et quidem si sola haec ciuilia obedientia petetur, non dubium quid id licet. At regis edictum plus petit, aditum enim illum exigit, ut ex eo dignoscantur, qui haereticum profiteantur, quiae Catholicis sint. & vt ritus haereticorum quodam celebrentur. Quid ex his editi verbis confit: Modestus etiam acquisitio, dum preces persoluntur, se gerere, & rique ad finem dictarum precium & consonum ibi manere videntur. Et ideo nullationis eis Catholicis licere huic editio obtinere, ingrediendo alia intentione, neimpe, euendimotem, & solius obedientia ciuilia exhibenda, est ut optima a viris illis doctis existimat, ac motu proprio Pontificis decrevit. Idque probatur primò, quia vel ea protestatio fit coram foliis Catholicis, & haec non auctor haereticorum scandalum nec omnium etiam Catholicorum, cum non omnes ei protestatione præfentes esse valeant. Si autem publice fiat coram omnibus Catholicis & hereticis, magistratus haereticum non permittit: aut si alieni permittent, id erit in fraude, ut alii Catholicis eam facere audent, & omnes comprehendantur, & tanquam tales morte damnantur. Et ideo periculum mortis non canetur, immo crescit. Addit, ne adhuc eam protestationem in omnium notitiam venire posse, ut si alicuius scandalum videntur. Secundò, quia nullatenus potest per concilium periculum virare a protestatione. Nemo enim fuit in fide stabilitati ita debet, ut extimate debet nullum sibi periculum imminentem praeditum exhibita illis rimbis, & concionis hereticis isti ipse ita instabilis sit, als frigibus eius exemplo ad ingenuum ductus id periculum imminabit. Tertiò, quia cum hoc præceptum audentes a templo fit indicium a magistratu hereticorum, ea postulamus, ut interrogationis fidei obligent. Pruis est, eò quidem tamen quodam tempore videtur Nauar. Sum. Hisp. c. 11. n. 25. in Lat. ed. c. 11. n. 17. vers. Quartu, at enim minime peccare dimittente ligatu aut habitu christianis in re recte docuit Casel. 2. 2. q. 3. a. 2. in dub. 1. atque proinde videtur aperte approbare. Casan in hoc loco, quam hucusque expofimus.

Si multo verius est, etiam in hoc posteriori capitulo licere fidelibus ex causa grauiula, ut pro saluanda vita, eam velitem dimittere: si ab aliis scandalo id faciat nec tunc occurrit tempus, quo præceptura confessionis fidei obliget. Dupli enim nomine possit dimissio haec culpa tribui. Pruis est ratione transgressionis legis. Et hoc non quia aut ea lex est iniusta: ac proinde vobligandi caret aut ea iusta sit, minimè obligat cum tam diuini periculum. Polterius est, eò quidem a viri interrogatiois publica auctoritate facta habeat. Et hoc etiam non. Qui cum ea lex nisi interroget, sed solum modum fidei illo signo profiteantur per concilium, vbi interrogationis minime habet. Ut in confessionis fidei præceptum obliget, latet est forte, ut non confitendo fidei exitimetur quippe in fidelibus, sed oportet instare necessarium confessionis fidei, ob magnum Dei honoris, vel proximi utilitatem. (Vt n. 5. diximus.) Quae hic non concurrent. Etideo huius sententia sunt *Valentia* 2. 2. diff. 1. q. 3. prout. 2. dub. vlt. *Manuel* 1. 10. *Sam* in 2. ed. c. 11. n. 3. *Iud. Lopez* 1. par. 3. t. 4. 41. vers. 1. *Acipiens* habitum. *Bartes* 2. 2. q. 3. a. 2. dub. 2. concl. 4. C. *iwi Aragon* dub. vlt.

CAPVT V.

De externa fidei professione iuxta Tridentinum facienda.

S V M M A R I V M.

An pecuniam aliter parochi, canonici, vel dignitates, Episcopi non facientes fidei professionem iuxta Trident. 2. 4. c. 12. n. 1.

Alii canones excepti reverent ad hanc fidei professionem n. 2.

Quid de præstatu regularibus? 3.

Quid de Doctoribus ac max. sacerdotibus cuiuslibet facultatis? & ad eos promoventes, ab quibus præmissis fidelis protestatione excommunicare justa? 4.

Quo incauta tempore in Tridentino præceptum non emerit, et remaneat ne transgredit. 5.

Et propositi, scilicet quatuor, & quae rendo in 5.

An profissionem fidei alio scilicet emissum teneantur ratione beneficiorum iterumnotari. 6.
Annotis accant emittendis per procreatores m. 7.
An eaem remittunt perdeas bene*legi circulum*. 8.
An eaem remittunt per se*circulum* iuxta regulam de triennali, ut ritus beneficii alio circulatorum legitionem faciat. 9.
Aveo non omittit tenetur ante iudicem sententiam, distributiones omnes quae libanis, anniversaria, pauperibus, vel fabrica Ecclesie, & fructus omnes beneficiorum parcerat, & prescriptis restituuntur. 10.
An ab hoc restitutio excoauit per regulam de triennali, si triennio possiderit n. 11.
An illa profissio confert ad prescriptionem fructuum bona fide professio summa. 12.
An ignorancia predicta oblationis excusat ad hoc fructuum restitutio m. 13. & tis quia quando reverator cui dicitur potest facient de hanc professione illam. 14.

IN Trident. sess. 2.4. c. 12. de reform. statutum est, vt prouisi de beneficio, quibus animarum cura sibet, teneantur a die a depraefectionis ad minus unius mensis in manibus ipsius Episcopi, vel eo impedito, eorum generali eius vicario, orthodoxe fidei publicam profissionem facere, & in Romana Ecclesia obedientia iurem se permanfutros. Et prouisi de canoniticis, & dignitatibus in Ecclesiis Cathedralibus, non solum coram Episcopo, seu eius officiali, sed etiam in capitulo idem facere teneantur. Alioquin predicti omnes iunctus non faciant suos; nec illis professio suffragetur. Et *off. 3. c. 1. de reform. statutum*, vt quicunque in posteram in Patriarchas, Primates, Archiepiscopos, Episcopos promovendi candeant fidei profissionem faciant in prima synodo provinciali, cui interfuerint. Ex quibus constat, ad hanc fidei professionem non teneri prouisi de canoniticis aut dignitatibus in Ecclesia Collegiali. Nec prouisi de portionibus (vulgò racione) aut aliis capellaniis in Ecclesiis Cathedralibus. Nec eos, qui de beneficio parochialibus non prouidentur, sed Episcopos eos parochos constituit. Ut contingit in diocesis, in quibus nulla sunt parochialia beneficia. Constat ex contextu Tridentini certas personas ad hanc fidei professionem obligatae est, sed solam ut terminus oblationis implenda: in quo casu tractando termino non cessat obligatio. *Celsus* de recept. arbitr. At ea fidei profissio post bimestre facta minime prodest ad fructus præteritos eis omisionem depeditos recuperandos, sed solum prodest, ne in posterum perdantur. Quia cum præteriti semel depediti sint, non possunt amplius recuperari. Sic haec omnia docent *Nazar. lib. 1. conf. 1. edit. 11. de Sum. Trinit. conf. 4. n. 1. & 3. in 2. lib. 2. tit. de ureur. and. conf. 1. n. 1. & 3. *Manuel. tom. Sum. 2. edit. in 6. 1. 9. n. 7. etr. de Ledesma 2.10. Sum. tract. 1. c. 4. post 10. conf. diff. 4. Azor. 1. in 1st. moral. lib. 7. 6. 2. 9. 4. 9. 5.**

2. Ne predicta fidei professione in manibus Episcopi facienda excludantur canonici exemplificatione sue exemptionis. Quia Episcopis subiacet, quoad ea que pertinet ad beneficia Episcopis subiecta. Ut *tit. Ecl. 2. lib. 2. conf. 1. 2. edit. 11. 9. de reform. Stat. Nazar. lib. 2. conf. 1. 2. edit. 11. de ureur. and. tot. conf. 9. Petr. de Ledesma 2.10. post 10. conf. diff. 5.*

3. Quamvis autem Tridentinum non obligari prælatos ad professionem fidei faciendum; at Pius IV. in quadam motu proprio incipiente, Injunctionem nobis, vbi formam hanc fidei professionis tradidit, extendit predictum Tridentini decretum omnibus religionum prælatos, etiam militarium, obligans omnes eos, ut professio fidei transferatur canonicus ad aliam Ecclesiam: quidam dicunt non teneri iterum, quando est in eadem Ecclesia. Alij dicunt teneri. Quosfacto nomine reterit & lequerit *Azor. 1. q. 8.* Sicut Tridentini decretum n. 1. relatum explicat de usus can profissionem per id decretum relatis. Sic *Nazar. lib. 1. conf. 1. edit. tit. de Summa Trinit. tot. conf. 2. in 2. lib. 2. 1. de ureur. and. tot. conf. 1. Manuel 1. to. Sum. 2. edit. c. 110. n. 7. & conf. regular. 2. q. 72. a. 1. Emmanuel 1. summ. 1. 2. 3. in fin. Sed *Capuccinus* super prius mendicantibus, *prof. fidei, notab. 1. art. Cardinalium* congregati, & alios doctilios viros consulebile non esse in viu, & sic iam obseruari. At *Petr. de Ledesma* 1. c. fine, referunt hanc quatinusam religionum confusione, nec illam approbat. At quidam deinceps initio sit, dicendum est in religionibus, in quibus ea conseruato non est, non teneri predictos prælatos eam fidei professionem emittere. Quod vel id decretum in eis receperunt non sit, vel conseruandine abolitum. Ut *Capuccinus*, & per eum relata sententia.*

4. Similiter Pius V. in alio motu proprio incipienti, In factio, decrevit ad hanc fidei professionem regerit omnes

Doctores, Magistros, Regentes, & alios cuiuslibet artis ac facultatis professores, sive clericos, sive laicos, sive regulares, qui in quibuslibet viuenteristicis aut gymnasii publicis, aut alibi, qui lectoris ordinariam aut extraordinariam cathedrali aliquo voluerint, aut obtinentem retinere, seu Theologiam, canonicam, vel canticum centrum, Medicinam, Philosophiam, Grammaticam, vel alias liberales artes vñquicunque, publice vel priuatum profiteri voluerint, seu lectiones aliquas in facultatibus huiusmodi habebent, vel exercere voluerint. Insuper debeat omnes promouentes eos, qui dictam fidei professionem non fecerint, excommunicationem latam sententiam incircere: & priuationem eis ipsi beneficiorum omnium, dignitatum, officiorum, feudorum Ecclesiasticorum, & inhabilitatis ad illa, & ad illa in posterum obrivare. *Manuel quod. regular. 2. 2. q. 72. a. 2.* ut hæc excommunicatione, & poena incurterat primi ouentes, quād promotores. Sed melius *Capuccinus* super prius mendic. p. Profissio fidei, not. 4. dicit has penas solis promouentes & permitentes statutis clie. At legentes, seu promotores aut peccare, ac nullitate gradus, seu promotionis incurrere. Refererat ibi congregati nem Cardinalem & explicitu comprehendit quoque legiūm penas docentes prima grammaticæ, ati hæmetica, iuris, & aliarum artium liberalium rudimenta, eti publicam schoolam non faciant, sed in propriis dominibus doceant. Tandem bene auctorit predictam excommunicationem esse Episcopalem. Quia in eo mori proprio eius absolutione non refutatur. Sed ut de alio simili motu proprio dixi n. preceps. vi receptum in aliquibus religionibus non esse, & ide in illis non obligare: sicut hic est in omnibus locis receptus, & in his non obligat.

Quod si obligari ad professionem fidei intra bimestre 5 facienda, iuxta Tridentini decretum n. 1. relatum, intra id tempus eam non emiserit, tenetur eo tractato. Quia non in tempore honore, ea tempora assignatio adhibita est, sed solam ut terminus oblationis implenda: in quo casu tractando termino non cessat obligatio. *Celsus* de recept. arbitr. At ea fidei profissio post bimestre facta minime prodest ad fructus præteritos eis omisionem depeditos recuperandos, sed solum prodest, ne in posterum perdantur. Quia cum præteriti semel depediti sint, non possunt amplius recuperari. Sic haec omnia docent *Nazar. lib. 1. conf. 1. edit. tit. de Sum. Trinit. conf. 4. n. 1. & 3. in 2. lib. 2. tit. de ureur. and. conf. 1. n. 1. & 3. *Manuel. tom. Sum. 2. edit. in 6. 1. 9. n. 7. etr. de Ledesma 2.10. Sum. tract. 1. c. 4. post 10. conf. diff. 4. Azor. 1. in 1st. moral. lib. 7. 6. 2. 9. 4. 9. 5.**

Sicut predictam fidei professionem publicam dicti 6 iam emiserit alio titulo, ut Doctoratus, quamvis immores obligatorii illici facienda refectione beatis antea adegitur, eti. nec tenebuntur eam iterare. Quia menti Tridentini lat. factum est ita *Nazar. edict. de Summ. Trinit. conf. 3. jn. 1. Et. edit. 1. de ureur. and. conf. 1. fine. Manuel q. regular. 2. a. 2. q. 72. a. 3.* Si facta professione fidei transferatur canonicus ad aliam Ecclesiam: quidam dicunt non teneri iterum, quando est in eadem Ecclesia. Alij dicunt teneri. Quosfacto nomine reterit & lequerit *Azor. 1. q. 8.*

Sed quare, in hac fidei profissio per procuratorem fieri posuit. Affirmant alii. Quia regulariter, quidquid potest quippe perlementum teneat, potest per procuratorem. *L. off. procurat. reg. Quippe alium, deregul. n. 6.* Item quia iuramentum potest per procuratorem peccari, *c. fin. de ureur. cal. in 6. 1. 8. Veram. de stat. regul. in 6.* Ita sententia *Nazar. lib. 1. conf. 1. edit. tit. de Sum. Trinit. conf. 4. n. 2. in 2. lib. 2. tit. de ureur. and. conf. 1. n. 2. Petr. de Ledesma 1. c. 4. post 10. conf. diff. 6. Azor. 1. c. 2. q. 6. Sed addit ad *Nazar. conf. 1. fin.* ait retinere congregatiomem Cardinalem censuisse contumaciam. At existimo posse fieri per procuratorem. Quod nullum verbum in predicto Tridentini decreto significare per propriam personam hanc hæc fidei professionem emittere. Quod vel id decretum in eis receperunt non sit, vel conseruandine abolitum. Ut *Capuccinus*, & per eum collatione figurantur Episcopum, in cuius manibus emittenda*

da est, faciunt. His diebus Episcopus Malacitanus eam per procuratorem emittit manibus Episcopi Gaditanensis. Qui & retulit alium, quoque Episcopum si voluerit per procuratorem eam emittere. At ego nullatenus id fieri posse credo: duoq; viros doceamus de hac re consului, & idem sentere. Dicor ex verbis bullæ Pontificis commitensis certo Episcopo, ut predictam fidei professionem nomine ipsius Pontificis acceptet. Ne propter huc ad sedem Apostolicam accedendo personaliter, laborare cogatur: voluntis parvere laboribus & expensi frumentari rectra comitatu, &c. At si posset predictam per procuratorem, non opus esset laboriorum expensis patere, ne calicem Ponitice vices ita committere, ut u nomine ipsius acceptet. Sed posset Episcopus Romano procuratore potestatem dare, ut nomine suo in Pontificis manibus predictam fidei professionem emitteret.

3. Hæc tensio de us, qui fidem profiteri teneantur, & de modo profundi diximus. Superest de pena non proficitum agere. Tridentinum (vt n. 1. terulum) eam ponam appulsi, ut fructus beneficij non faciant suos, nec eis suffragetur beneficij possessor. Ex quibus verbis possit quipiam existimare hos perdere ipsum beneficij titulum. Quia sine possessione titulus nihil conferit. Possessor autem perinde est, ut si capta non fuerit, cum ex Tridentini predicto non suffragetur. At ab eis dubio non amittitur titulus. Quia id ibi non exprimitur: & solam vult id decretem, ne possessor suffragetur: quod fructus beneficij acquirendos, dum ea fidei profissio emissa non fuerit (vtr. leg. 11. & 12. videbimus). Et sic docent *Petr. de Ledesma 2.10. Sum. tract. 1. c. 4. post 10. conf. diff. 4. & Azor. 1. in 1st. moral. lib. 7. 6. 2. 9. 4. 9. 3.*

4. Hinc deducunt possidentes triennio beneficium titulo colorato, eti profissionem fidei non emiserit, iuriari ei possessor, ut titulus reddatur legitimus, illud que deinceps pacifice possidit: re valeat. Iuxta regulam Cœlestiarum de triennali possessor. Quia eti ad hoc necessaria sit possessor, eti suffragium, & Tridentinum praescribitur, ne huic suffragetur possessor. At ea verba de solo suffragio ad acquirendos fructus accipienda sunt. Tun quia continent penam, & sic restringenda sunt: cōd. vel maxime, ne regula de triennali titibus obviandis, ac bono publico utilissima corrigitur. Tum eum quidam verba iuxta subiectam materiam accipienda sunt. At Tridentinum ibi de sola fructu beneficij amittere tractabit. Et si hoc non placet, *Manuel 1. to. Sum. 2. edit. in 6. 1. 9. n. 7. etr. de Ledesma 2.10. Sum. tract. 1. c. 4. post 10. conf. diff. 4. Azor. 1. in 1st. moral. lib. 7. 6. 2. 9. 4. 9. 3.*

5. Non tamen intuibile sit huc omittens fidei professionem, n. 11

regula de triennali possessor, ne teneat fructus restitutus, vel iustitiam iuxta priorem sententiam n. preceps. relatum, vel iuxta nostram, secuta iudicis sententia: quantunus triennio pacifice possederit. *Quod ea regula solam agat de legitimando beneficij titulo, qui aliqua ratione legitimus erat.* Non tamen agit de comparando fructuum domino perceptorum legitimo titulo, quando ab aliquo ratione dependuntur. Sicut docent *Nazar. lib. 1. conf. 1. edit. 1. de Sum. Trinit. conf. 1. n. 1. in 2. lib. 2. 3. de ureur. and. conf. 7. n. 1. Manuel 1. to. Sum. 2. edit. in 6. 1. 9. n. 7. Petr. de Ledesma 2.10. Sum. tract. 1. c. 4. post 10. conf. diff. 4. Azor. 1. in 1st. moral. lib. 7. 6. 2. 9. 4. 9. 3.*

6. Nec inuidatur hic preceptione ratione possessorum. *tit. de ureur. and. conf. 1. n. 1. in 2. lib. 2. tit. de ureur. and. conf. 7. n. 2. & 3. & conf. 1. n. 3. & conf. 2. 3. & conf. 1. n. 4. & conf. 2. 4. & conf. 1. n. 5.*

At in hoc caelo non sufficit. Quia Tridentinum statutum, ne huic suffragetur possessor ad fructus acquiendos.

Exculpabitur tamen hic à predicta fructuum restitutio, si quis predicti decreti Tridentini omisit hanc fidei professionem. Quamvis in foto extenso predicta ignorantia, ipso non est claris, ne admittatur. Quia est in permanenti omib; culpabilis: sicut ergo ignorantia libet, ratiocinationis, siue quoque liberabit pena. Atque id docent *Nazar. lib. 1. conf. 1. edit. 1. de Sum. Trinit. conf. 1. n. 2. & 3. & conf. 4. n. 3. & conf. 3. n. 1. in 2. lib. 2. 3. de ureur. and. conf. 7. n. 2. & 3. & conf. 1. n. 3. & conf. 2. 3. & conf. 1. n. 4. & conf. 2. 4. & conf. 1. n. 5.* Quantus *Petr. de Ledesma d. 4. p. 10. conf. diff. 4. Azor. 1. c. 2. q. 2.* Quia dicitur *tit. de ureur. and. conf. 1. n. 1. in 2. lib. 2. 3. de ureur. and. conf. 7. n. 2. & 3. & conf. 1. n. 3. & conf. 2. 3. & conf. 1. n. 4. & conf. 2. 4. & conf. 1. n. 5.* Quantus *Petr. de Ledesma d. 4. p. 10. conf. diff. 4. Azor. 1. c. 2. q. 2.* Quia dicitur *tit. de ureur. and. conf. 1. n. 1. in 2. lib. 2. 3. de ureur. and. conf. 7. n. 2. & 3. & conf. 1. n. 3. & conf. 2. 3. & conf. 1. n. 4. & conf. 2. 4. & conf. 1. n. 5.* Quantus *Petr. de Ledesma d. 4. p. 10. conf. diff. 4. Azor. 1. c. 2. q. 2.* Quia dicitur *tit. de ureur. and. conf. 1. n. 1. in 2. lib. 2. 3. de ureur. and. conf. 7. n. 2. & 3. & conf. 1. n. 3. & conf. 2. 3. & conf. 1. n. 4. & conf. 2. 4. & conf. 1. n. 5.* Quantus *Petr. de Ledesma d. 4. p. 10. conf. diff. 4. Azor. 1. c. 2. q. 2.* Quia dicitur *tit. de ureur. and. conf. 1. n. 1. in 2. lib. 2. 3. de ureur. and. conf. 7. n. 2. & 3. & conf. 1. n. 3. & conf. 2. 3. & conf. 1. n. 4. & conf. 2. 4. & conf. 1. n. 5.* Quantus *Petr. de Ledesma d. 4. p. 10. conf. diff. 4. Azor. 1. c. 2. q. 2.* Quia dicitur *tit. de ureur. and. conf. 1. n. 1. in 2. lib. 2. 3. de ureur. and. conf. 7. n. 2. & 3. & conf. 1. n. 3. & conf. 2. 3. & conf. 1. n. 4. & conf. 2. 4. & conf. 1. n. 5.* Quantus *Petr. de Ledesma d. 4. p. 10. conf. diff. 4. Azor. 1. c. 2. q. 2.* Quia dicitur *tit. de ureur. and. conf. 1. n. 1. in 2. lib. 2. 3. de ureur. and. conf. 7. n. 2. & 3. & conf. 1. n. 3. & conf. 2. 3. & conf. 1. n. 4. & conf. 2. 4. & conf. 1. n. 5.* Quantus *Petr. de Ledesma d. 4. p. 10. conf. diff. 4. Azor. 1. c. 2. q. 2.* Quia dicitur *tit. de ureur. and. conf. 1. n. 1. in 2. lib. 2. 3. de ureur. and. conf. 7. n. 2. & 3. & conf. 1. n. 3. & conf. 2. 3. & conf. 1. n. 4. & conf. 2. 4. & conf. 1. n. 5.* Quantus *Petr. de Ledesma d. 4. p. 10. conf. diff. 4. Azor. 1. c. 2. q. 2.* Quia dicitur *tit. de ureur. and. conf. 1. n. 1. in 2. lib. 2. 3. de ureur. and. conf. 7. n. 2. & 3. & conf. 1. n. 3. & conf. 2. 3. & conf. 1. n. 4. & conf. 2. 4. & conf. 1. n. 5.* Quantus *Petr. de Ledesma d. 4. p. 10. conf. diff. 4. Azor. 1. c. 2. q. 2.* Quia dicitur *tit. de ureur. and. conf. 1. n. 1. in 2. lib. 2. 3. de ureur. and. conf. 7. n. 2. & 3. & conf. 1. n. 3. & conf. 2. 3. & conf. 1. n. 4. & conf. 2. 4. & conf. 1. n. 5.* Quantus *Petr. de Ledesma d. 4. p. 10. conf. diff. 4. Azor. 1. c. 2. q. 2.* Quia dicitur *tit. de ureur. and. conf. 1. n. 1. in 2. lib. 2. 3. de ureur. and. conf. 7. n. 2. & 3. & conf. 1. n. 3. & conf. 2. 3. & conf. 1. n. 4. & conf. 2. 4. & conf. 1. n. 5.* Quantus *Petr. de Ledesma d. 4. p. 10. conf. diff. 4. Azor. 1. c. 2. q. 2.* Quia dicitur *tit. de ureur. and. conf. 1. n. 1. in 2. lib. 2. 3. de ureur. and. conf. 7. n. 2. & 3. & conf. 1. n. 3. & conf. 2. 3. & conf. 1. n. 4. & conf. 2. 4. & conf. 1. n. 5.* Quantus *Petr. de Ledesma d. 4. p. 10. conf. diff. 4. Azor. 1. c. 2. q. 2.* Quia dicitur *tit. de ureur. and. conf. 1. n. 1. in 2. lib. 2. 3. de ureur. and. conf. 7. n. 2. & 3. & conf. 1. n. 3. & conf. 2. 3. & conf. 1. n. 4. & conf. 2. 4. & conf. 1. n. 5.* Quantus *Petr. de Ledesma d. 4. p. 10. conf. diff. 4. Azor. 1. c. 2. q. 2.* Quia dicitur *tit. de ureur. and. conf. 1. n. 1. in 2. lib. 2. 3. de ureur. and. conf. 7. n. 2. & 3. & conf. 1. n. 3. & conf. 2. 3. & conf. 1. n. 4. & conf. 2. 4. & conf. 1. n. 5.* Quantus *Petr. de Ledesma d. 4. p. 10. conf. diff. 4. Azor. 1. c. 2. q. 2.* Quia dicitur *tit. de ureur. and. conf. 1. n. 1. in 2. lib. 2. 3. de ureur. and. conf. 7. n. 2. & 3. & conf. 1. n. 3. & conf. 2. 3. & conf. 1. n. 4. & conf. 2. 4. & conf. 1. n. 5.* Quantus *Petr. de Ledesma d. 4. p. 10. conf. diff. 4. Azor. 1. c. 2. q. 2.* Quia dicitur *tit. de ureur. and. conf. 1. n. 1. in 2. lib. 2. 3. de ureur. and. conf. 7. n. 2. & 3. & conf. 1. n. 3. & conf. 2. 3. & conf. 1. n. 4. & conf. 2. 4. & conf. 1. n. 5.* Quantus *Petr. de Ledesma d. 4. p. 10. conf. diff. 4. Azor. 1. c. 2. q. 2.* Quia dicitur *tit. de ureur. and. conf. 1. n. 1. in 2. lib. 2. 3. de ureur. and. conf. 7. n. 2. & 3. & conf. 1. n. 3. & conf. 2. 3. & conf. 1. n. 4. & conf. 2. 4. & conf. 1. n. 5.* Quantus *Petr. de Ledesma d. 4. p. 10. conf. diff. 4. Azor. 1. c. 2. q. 2.* Quia dicitur *tit. de ureur. and. conf. 1. n. 1. in 2. lib. 2. 3. de ureur. and. conf. 7. n. 2. & 3. & conf. 1. n. 3. & conf. 2. 3. & conf. 1. n. 4. & conf. 2. 4. & conf. 1. n. 5.* Quantus *Petr. de Ledesma d. 4. p. 10. conf. diff. 4. Azor. 1. c. 2. q. 2.* Quia dicitur *tit. de ureur. and. conf. 1. n. 1. in 2. lib. 2. 3. de ureur. and. conf. 7. n. 2. & 3. & conf. 1. n. 3. & conf. 2. 3. & conf. 1. n. 4. & conf. 2. 4. & conf. 1. n. 5.* Quantus *Petr. de Ledesma d. 4. p. 10. conf. diff. 4. Azor. 1. c. 2. q. 2.* Quia dicitur *tit. de ureur. and. conf. 1. n. 1. in 2. lib. 2. 3. de ureur. and. conf. 7. n. 2. & 3. & conf. 1. n. 3. & conf. 2. 3. & conf. 1. n. 4. & conf. 2. 4. & conf. 1. n. 5.* Quantus *Petr. de Ledesma d. 4. p. 10. conf. diff. 4. Azor. 1. c. 2. q. 2.* Quia dicitur *tit. de ureur. and. conf. 1. n. 1. in 2. lib. 2. 3. de ureur. and. conf. 7. n. 2. & 3. & conf. 1. n. 3. & conf. 2. 3. & conf. 1. n. 4. & conf. 2. 4. & conf. 1. n. 5.* Quantus *Petr. de Ledesma d. 4. p. 10. conf. diff. 4. Azor. 1. c. 2. q. 2.* Quia dicitur *tit. de ureur. and. conf. 1. n. 1. in 2. lib. 2. 3. de ureur. and. conf. 7. n. 2. & 3. & conf. 1. n. 3. & conf. 2. 3. & conf. 1. n. 4. & conf. 2. 4. & conf. 1. n. 5.* Quantus *Petr. de Ledesma d. 4. p. 10. conf. diff. 4. Azor. 1. c. 2. q. 2.* Quia dicitur *tit. de ureur. and. conf. 1. n. 1. in 2. lib. 2. 3. de ureur. and. conf. 7. n. 2. & 3. & conf. 1. n. 3. & conf. 2. 3. & conf. 1. n. 4. & conf. 2. 4. & conf. 1. n. 5.* Quantus *Petr. de Ledesma d. 4. p. 10. conf. diff. 4. Azor. 1. c. 2. q. 2.* Quia dicitur *tit. de ureur. and. conf. 1. n. 1. in 2. lib. 2. 3. de ureur. and. conf. 7. n. 2. & 3. & conf. 1. n. 3. & conf. 2. 3. & conf. 1. n. 4. & conf. 2. 4. & conf. 1. n. 5.* Quantus *Petr. de Ledesma d. 4. p. 10. conf. diff. 4. Azor. 1. c. 2. q. 2.* Quia dicitur *tit. de ureur. and. conf. 1. n. 1. in 2. lib. 2. 3. de ureur. and. conf. 7. n. 2. & 3. & conf. 1. n. 3. & conf. 2. 3. & conf. 1. n. 4. & conf. 2. 4. & conf. 1. n. 5.* Quantus *Petr. de Ledesma d. 4. p. 10. conf. diff. 4. Azor. 1. c. 2. q. 2.* Quia dicitur *tit. de ureur. and. conf. 1. n. 1. in 2. lib. 2. 3. de ureur. and. conf. 7. n. 2. & 3. & conf. 1. n. 3. & conf. 2. 3. & conf. 1. n. 4. & conf. 2. 4. & conf. 1. n. 5.* Quantus *Petr. de Ledesma d. 4. p. 10. conf. diff. 4. Azor. 1. c. 2. q. 2.* Quia dicitur *tit. de ureur. and. conf. 1. n. 1. in 2. lib. 2. 3. de ureur. and. conf. 7. n. 2. & 3. & conf. 1. n. 3. & conf. 2. 3. & conf. 1. n. 4. & conf. 2. 4. & conf. 1. n. 5.* Quantus *Petr. de Ledesma d. 4. p. 10. conf. diff. 4. Azor. 1. c. 2. q. 2.* Quia dicitur *tit. de ureur. and. conf. 1. n. 1. in 2. lib. 2. 3. de ureur. and. conf. 7. n. 2. & 3. & conf. 1. n. 3. & conf. 2. 3. & conf. 1. n. 4. & conf. 2. 4. & conf. 1. n. 5.* Quantus *Petr. de Ledesma d. 4. p. 10. conf. diff. 4. Azor. 1. c. 2. q. 2.* Quia dicitur *tit. de ureur. and. conf. 1. n. 1. in 2. lib. 2. 3. de ureur. and. conf. 7. n. 2. & 3. & conf. 1. n. 3. & conf. 2. 3. & conf. 1. n. 4. & conf. 2. 4. & conf. 1. n. 5.* Quantus *Petr. de Ledesma d. 4. p. 10. conf. diff. 4. Azor. 1. c. 2. q. 2.* Quia dicitur *tit. de ureur. and. conf. 1. n. 1. in 2. lib. 2. 3. de ureur. and. conf. 7. n. 2. & 3. & conf. 1. n. 3. & conf. 2. 3. & conf. 1. n. 4. & conf. 2. 4. & conf. 1. n. 5.* Quantus *Petr. de Ledesma d. 4. p. 10. conf. diff. 4. Azor. 1. c. 2. q. 2.* Quia dicitur *tit. de ureur. and. conf. 1. n. 1. in 2. lib. 2. 3. de ureur. and. conf. 7. n. 2. & 3. & conf. 1. n. 3. & conf. 2. 3. & conf. 1. n. 4. & conf. 2. 4. & conf. 1. n. 5.* Quantus *Petr. de Ledesma d. 4. p. 10. conf. diff. 4. Azor. 1. c. 2. q. 2.* Quia dicitur

C A P V T . V I .

Dedispotatione circa res fidei, quando licita sit.

S U M M A R I U M .

Explicitur quibus nominibus sit illicita, & quando ratione fuit, n. 1.
An laicus sit quando bonus fuit non peccatorum 1.
An laicus de fide disputans peccat mortaliter, & sit excommunicatus, n. 2.
Quid si laicus ille doctus sit? Referatur opinio, n. 4.
Propositum sententia doctorum, n. 5.
Qui laicorum nomine in ea propositio claudamur, n. 6.
An in usus iste licet laicorum sit hereticorum locuta, 7.
An clericus indecens licet de fide disputans 8.
An disputatio de fide sit exercitus gratia interdictrum laicorum, 9.
An sit culpa disputare de fide coram imperitorum, 10.
Quando ex disputando modo disputatione de fide sit illicita, n. 11.
An regulariter sit laicus cum hereticis, n. 12.

Quod Vatior nominibus potest disputatione de fide reddi licita: nempe, ex fine, ex disputantis conditione, ex astantium conditione, ex disputandum modo. Ex fine potest esse illicita, quando ex dubitatione circa fidei res quispiam disputat, nimur, qui haberantimum dissentientis, si rationes contrariae in intellectu eius magis virgant. Quippe hic citius in fide dubius. Sic D. Thom. 2.2.10.4.7. ab vniuersitate receptus. Quod intellige quando fides disputanti est sufficienter proposita, ita ut credere teneatur. Si enim infidelis, cui fides nondum sufficienter proposita est, & subinde credere non teneatur, dubitet de fide, & ad inquietandam veritatem illa disputat, non peccat. Quia hoc modo inquietus est. Sic docent Bañez 2.2.9.10.4.7. Valentia 1.2. diff. 1.9.10 punto 4. conclus. 1. Quod optimè aut aduentum pro iis, qui parentibus hereticis nati incipiunt primò circa fidem instrui.

2 Insuper redditur illicita ex parte finis, quando ob haereticorum perfidiam, cum quibus disputatur, nullus bonus fuit ex ea sperari valet. Quia est ortio laicorum folium venialis, nisi ait ex circumstantia adiungantur. Sicut & aliae actiones ortio. At si legitime ad silenti iudices, possit vtiliter hac disputatione suscipere proprie alios. Sic allegato Ecko docet Valentia 1.2. p. 4. in fin. 1. conclus.

3 Ex parte disputantis redditur disputatione de fide illicita, si disputans sit laicus. Quippe id illi sub excommunicationis poena interdictum c. §. Inhibemus de heret. in 6. Et tam excommunicatione non est lata, sed ferenda. Uttradit ibi glossa, v. Innotetur: quam vniuersi DD. allegandi sequuntur. Quia textus dicit, Innotetur. Quod est verbum fuit. Et exprelse textus interdictum publice, vel priuatum sic disputatione id est, publice vel occulte. Ut explicat Dominicus de §. Inhibemus, n. 1. & ex se constat. Quare laicus hinc prohibitionem contrariensem peccat mortaliter. Quia id grauerit, & sub excommunicationis pena ei interdictum. Sic docent Caetan. Summ. Disputatione fine, & ibi Armilla n. 1. Nauar. lib. 5. confil. iii. de heret. 1. editione, confil. 17. n. 2. in 2. confil. 14. n. 2. & Summa, cap. 11. Hisp. n. 26. Latine, 27. vers. Albertin. de agnoscendis propositionibus, q. 13. n. 12. Emmanuel Sa Summa, p. Fides, n. 3.

4 Sed quid, si laicus ille fatus doctus sit, ut vel sic disputatione eum de fide suscipere possit? Quidam censem sub haec prohibitione eum non comprehendendi. Quod eius ratio cesset, nempe laicos & plurimi esse indoctos. Et (vt ait Bañez & Petri de Ledesma statim allegandi) sic est si vniuersi recepti, ut laici docti non veris tollis, sed etiam scriptis de fide differant. Ut fecerit Albertus Pighius & Henricus VIII. sic docent Caetan. 2.2.9.10. ar. 7. dub. 1. & ibi Bañez, Petri de Ledesma 2.10. Summa, p. 1. 3. 1. 5. conclus. 1.

5 Quamvis autem hoc sit probabile, mihi probabilius est, laicum doctum comprehendendi. Quod leges non deois, quare raro, sed de communiter accidentibus ferantur. Nam ad ea, fide legitum. At quia laici frequenter sunt indocti, ideo prohibito haec emanauerit. Et quoniam in aliquo casu speciali deficit, & quod laicus aliquis doctus sit, quia tam in communione manet, laicum quoque doctum lex illigat, ne disputatione docto in domo etiam sanus de fide disputatione.

ab omnibus receptus. Extra hos autem casus disputatione comitam simplicibus est peccatum. Ut omnes cum D. Thomas tradant. Idque ad imprudentem culpam spectat. Ut bene ait Caet. Summa v. Disputatione. Atque bene animaduertit A. millaib. n. 1. eo maiusculle peccatum hoc, quo minus est abundantem periculum. At ego credo iarrissime periculum forentum, vt culpam veniale imprudente excedat. Nomine autem sapientium, coram quibus disputatione licet, non solum sibi Theologi intelliguntur, sed alii quoque ita prudentes, ut meritis ipsius veritatis capaces audirentur, & animaduertiri faciliere erent. Sic Valentia ibidem.

11 Tandem ex disputandi modo redditur quoque haec de fide disputatione illicita, quando magis verborum contentionem, quam argumentorum vi, & sententiarum pondere transfigitur. Quod non est peculiare in hac disputatione, sed in omnibus illis reperitur. Et ratio est, quia ad nihil utilis est, praterquam ad pacem perturbandam, & ad prorumpendum in contumeliaz verba. Sic D. Thom. codem a. 7. in foliat. 1. Valentia eodem p. 4. in 4. conclus.

12 Hinc deducitur, regulariter loquendo illicitam esse disputationem de fide cum hereticis, praesertim cum us, qui aliquo modo fuerit magistri terroris. Quod tales adeo obtinatis sunt, & ita impudentes se gerant, ut communiter desiderent aliquam circumstantia necessitatis delusionem ad ipsius subuentendum, ut disputatione licita sit. Sic allegatis Driedone & Ecko, & ita locum Tertullianus intelligens docet Valentia 1.2. p. 4. fine.

C A P V T . V I L .

De haeresi & apostasia à fide, in quo consistant.

S U M M A R I U M .

Explicitur dispositio heresij, n. 1.
Pertinacia ad haeresim requisita in quo consistit, n. 2.
An ad pertinaciam defideretur, ut quia existimat contrarium doctrinam esse veram, aut de fidei 3.
An desiderare quempiam velle auctoritati Ecclesie opponi 4.
An pertinacia sumatur pro obstinacione contra infirmitatem distincta 5.
An si pertinacia, quando quia paratus est ad Ecclesiam corrigit, dummodo argumentum comunicatur 6. Et ibi, quia si non Ecclesie, sed a vero docto crederetur paratus sit.

An pertinacia, haec tempore diuinamentum peccatum 7.
Nec est haeresis, nec apostasia, id exteriorum alia a fide deficiente & postea a qualibet confessione ab弃m 8.
Quid si haec exterior, faceret gratias faciens ad haereticum 9.
An ex affectu ad illas illius exterioris tantum cultum exhibens, incurrit excommunicationis, ac ceteras haereticorum penas 10.
An dubius in fide, aut sola opinio illa absens, si hereticus. Refutatur quidam sententia, n. 11. Sententia Autorum, n. 12.

An iniuriosa patientia tentacionis contra fidem si haereticus, & qui peccato superaverit, sententia 13.
Quia nisi figura contradictionis voluntarius in haereticis 14.
Quid dicitur inter haeresi & apostasiam 15.
An apostasia differat specie ad haereticum 16.

An apostasia addat circumstantiam necessitatis confundendam: & si exprimentia data, ad quam apostasia transire, & errores quos sequitur haereticus, sint quaeque experimentum 17.
Apostata non incurrit penas haereticorum 18.
An ex ignorantia crassis proficiunt haereticus? Refutatur quidam sententia, n. 19. Sententia Autorum, n. 20.
Quid si ignorantia sit auctoritatem Refutatur dupl. sententia, n. 21. & 22. Sententia Autorum, n. 21.

Cuius species sit peccatum haereticus 22. ex ignorantia culpabilis 24.
Accidensiter pertinet, & si haereticus, qui credens se bene intendo, non affinitus tangit erroris, vel Episcopo, ex virtute doctis dicentibus contrariantur esse de fide 25.

An determinata pertinacia iustificet ad haeresim in homine docto, quia talis non sit in radicali 26.
An infans baptizatus, nutritus que inter haereticos vel infidelites haereticus, vel apostata, neganti fidem Remissione, n. 27.

An si haereticus pertinet, non credens remittit, ut Ecclesia depositum esse nouit, ut dicta sit paratus corrigi ad Ecclesiam 28.
Quid si ad suam opinionem inuenit paratus quo sit, etiam si Ecclesia conservans depositum, n. 29.

Quid si falso putans contrarium tenere Ecclesiam, aliquid teneat 30.
Quid si ita formiter aliquid credat esse de fide, ut Ecclesia conservans determinatum non sit paratus credere 31.

ab

Quid de non sufficiente revelatione speciali sibi facta, quam à Domo datur credis effectu 32.

Quid de negante propositionem Theologicam, qua evidenter inferatur ex propositione de fidei 33.

An catechumenus negans fidem sit hereticus, eiusque panus in currat n. 34.

Quid de fide baptizato, negante fidem, n. 35.

Quid de vero doctore non voluntibus, ac baptizatis, qui posset inuenientis baptis, manu sua irruevit, negant fidem: & qui possint ad Ecclesiastis compelli eas reservari 36.

HACTENVS de precepto fidei, cuiusque confessionis egimus. Nam de haereti, quia fidei contraria est, agendum est. Haereticus sit a Theologis definitus. Est error intellectus voluntarius, contra aliquam fidei veritatem, cum pertinacia assertus ab eo, qui fidem recepit. Dicitur error intellectus, id est, affensus falsus intellectus. Quia licet affensus fidei in intellectu cōsum matur, cum sit affensus intellectus certus, obscurus tamen: sicut error fidei conatus in intellectu completnur. Dicitur voluntarius, quia sicut affensus fidei oritur ex pio voluntatis affectu: ita iam haereticus eteronus affensus ex voluntatis electione profectus. Dicitur circa aliquam fidei veritatem, quia error in aliis non est haereticus. Et dicitur circa aliquam, ad distinctionem apostolice, quae est totalis recessus fidei. Dicitur cum pertinacia assertus ab eo, qui recipit fidem: nec haereticus non est qui non pertinaciter dicit aliquid contra fidem: nec quicunca illam sentit, si nondum illam recipit, sed hie dicitur infidelis.

Pertinacia autem haec ad haeresim requirita in eo consistit, ut quis sciens & prudens teneat aliquid contra Ecclesiam catholicam. Quod tradit D. August. lib. 4. contra Doctrinam, 4.6. & Epist. 16.4. & D. Th. 1.p.d. 31. 4.4. sū. ab omnibus recipetur. Et consilat ex. vnic. de sum. i. citat. in 6. & Clem. vnic. codem tu. vbi tanquam haereticus damnatur preluntes aliquid contra Ecclesiam tenete. At non dicitur sic presumens, nisi Ecclesiam contrarium tenere non. Erratio est, quia cum haereticus errore in fidei contrarium importet, sicut fidei assertus peccat, ut habita notitia propositiois Ecclesie, quia aliquam veritatem, tanquam de fide proponit, voluntas inclinat intellectum ad illi affendentium. Sic è contra haereticis petit, ut habita cadent notitia voluntas ad dissentientem inclinet intellectum.

Non est autem necessarium ad hanc pertinaciem, ut quis doctrinæ, quam veram putat, contradicat. Hoc enim quantum ad actum invenitum, in quo haereticus consistit, est impossibile. Nec existit ut contrauenient doctores, quae creditur de fidei: sed fatus est, ut sciens eam veritatem ab Ecclesia proponit, ad quam veritatem, tanquam de fidei assertum. Sic è contra haereticis petit, ut habita cadent notitia voluntas, inclinat intellectum in intellectum.

Non est autem necessarium ad hanc pertinaciem, ut quis doctrinæ, quam veram putat, contradicat. Hoc enim quantum ad actum invenitum, in quo haereticus consistit, est impossibile. Nec existit ut contrauenient doctores, quae creditur de fidei: sed fatus est, ut sciens eam veritatem ab Ecclesia proponit, ad quam veritatem, tanquam de fidei assertum. Sic è contra haereticis petit, ut habita cadent notitia voluntas, inclinat intellectum in intellectum.

Similiter non desideratur ad hanc pertinaciem, ut quis

dicitur non obstat auctoritatem Ecclesie opponi. Siecum inobedientia culpam requirit intentio contravenientis precepto superiori. Sed fatus est, ut quis scienter aucontradicte Ecclesie quacunque intentione contradicat: sine capititate lucis, sine gloria, sine cuiusunque alterius rei ductus.

Quia quis intentione contradicat, negat sufficiens fundamenatum ad fidei assertum. Arque propterea veté haereticus est. Sic Vasquez 1.2.9.7. 4.3. disp. 12.6.4.3. init.

Quam ob hanc pertinaciem haereticus lumenit pro obdurate aut obstinacione, ut distinguatur contrafirmatatem seu passionem, sed sine exanimisitate, sive ex passione oritur contradicere scienter aucontradicte Ecclesie, fatus est ad veram haeresim. Sic Caetan. 2.2.9.11.2. not. dilli. 1. Torres de Trinit. q. 32. a. 4. in 2. commentarii part. p. 1. prop.

Nec decet haec pertinacia, si quis lentiens contra Ecclesiam paratus sit ab ipsa corrigit, dummodo argumentum comunicatur. Quippe pertinacia confititur in eo, ut quis Ecclesie auctoritatem ac clementiam refutatur. Quod inuenit in nolente eius auctoritati, sed tolis argumentis acquiescat. Sic Torres eadem art. 4. in 2. commentarii part. colun. 2. Vasquez d. 3. m. 9. Petri de Ledesma 2.10. Summ. tract. 1.1.6. 6. post 2. conclus. diffidatate. 1. vbi merito addit non est probabile, quod